

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

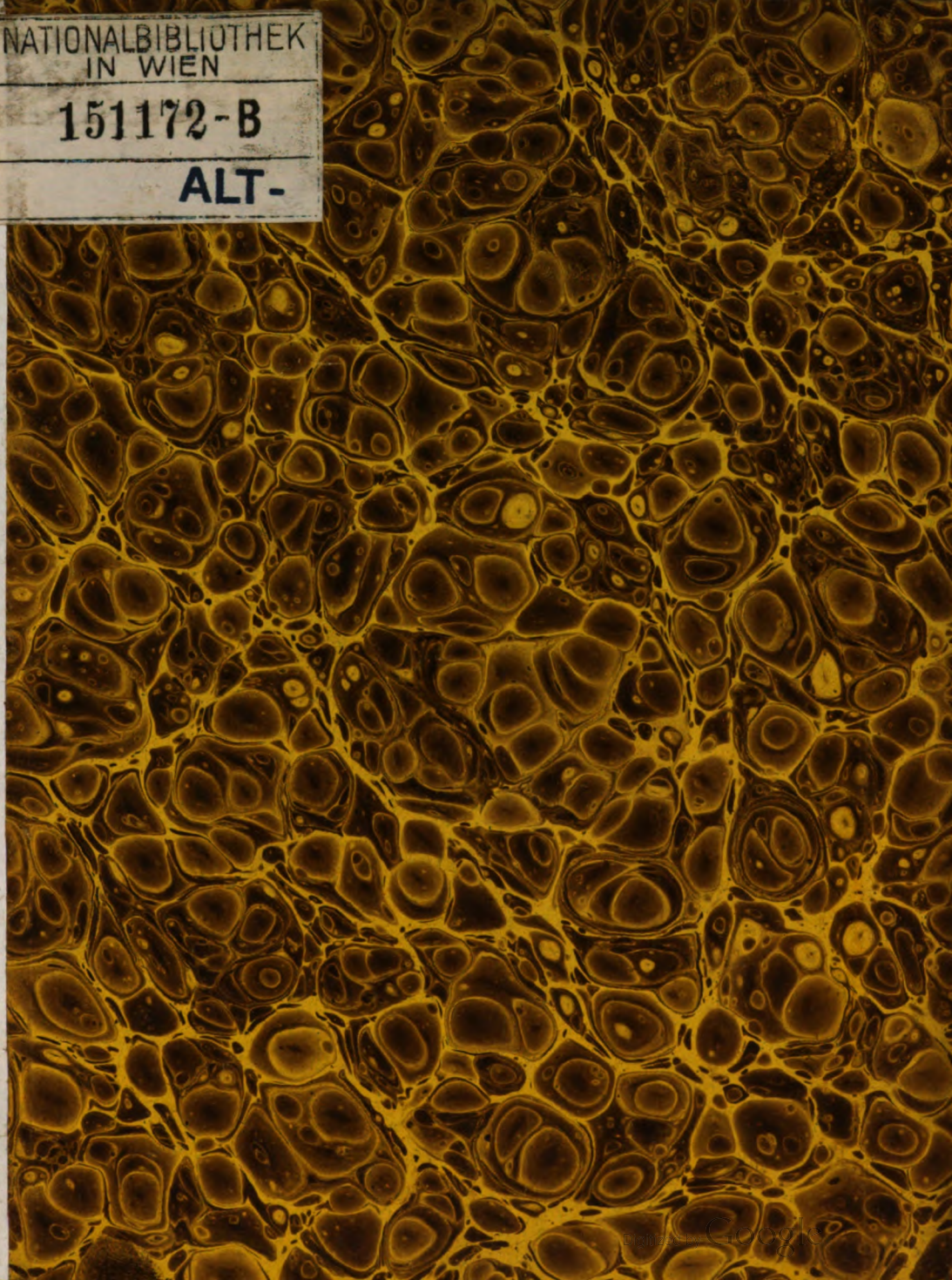
Acerca de la Búsqueda de libros de Google

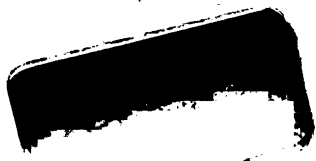
El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

NATIONALBIBLIOTHEK
IN WIEN

151172-B

ALT-

151172-B

137 F. 3

De
IMPERIO
PARENTVM IN
LIBEROS,

Ejusque
JVRIBVS;

ad
Hugonis Grotij de J. Bell. & Pac. II. s. 5. 1. seqq.

Deo annuente,

in Inchyta Argentoratensi Academia

PRÆSIDE

DN. JOH. JOACHIMO ZENT-
GRAVIO, D. Phil. Pract. P. P. Ordinario,

Respondebis

JOH. JACOBVS ROEMER,
Argentoratensis.

Ad diem 27. Mens. Septembr. Ann. M. DC. XCI.

Hor. Locoq; consuetis.

ARGENTORATI,

Literis JOH. WILHELMI TIDEMANNI

ILLVSTRI COLLEGIO
DOMINORVM PRÆFECTORVM
LEGATI
SCHENCK BECHE-
RIANI:

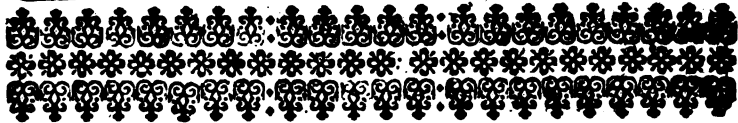
VIRIS,
MAGNIFICENTIA, NOBILITATE GENERIS,
MVNERVM AMPLITVDINE, CONSILIORVM
GRAVITATE, MAXIME REVERENDA DIGNI-
TATE, EXPERIENTIA, PRVDENTIAQVE
EXCELLENTISSIMIS, CLARISSIMIS,

DNN. MAECENATIBVS,
PATRONIS DEVOTE
COLENDIS,

Exercitium hoc Academicum,
observantiz ergo, eo quo decet
animi cultu,

offert

Johannes Jacobus Roemer,
Argentinenfis.

I. N. J.

S. I.

DE patrum in liberos potestate, quam ob am-
 plitudinem, qua apud priscos fulgebat Romanos,
Majestatis nomine cohonestavit Manlius apud *Li-*
vium (a); ejusdemque *juribus sacratis*, uti *Ovidio* (b) de-
 cantantur, multi quidem, sed haud rard confusè scripserunt; (a) l. 8.
 placuit itaque colloquii Academici gratia rem distinctius (b) 10. *Matam.*
 proponere, ut quid natura hîc instituerit, & quid à superioris in ci-
 vitate imperio provenerit, factoque humano accesserit, eò fa-
 ciliùs cognoscere possint ex nostris commilitonibus, quibus
 hujus disciplinæ accuratior cognitio cordi est.

II. Negari sanè nequit, potestatem patriam considerari
 posse vel secundùm se, & juxta naturæ instituta, ita ut facultate
 rem hanc moralem in liberos ejusdemque jura, æstimemus ex
 jure naturali: Vel secundùm Reipublicæ alicujus, Ebraeorum v. c.
 Romanæq; leges civiles, uti *Ascanius Clementinus*, J. Crus, singulari
 libro de *patria potestate* egit, ut notat *jus quoddam*, quod, uti loqui-
 tur, (c) *habent, qui sunt de imperio Romano, in liberos naturales & legiti-*
mos, cum nulli alijs sine homines, qui illud jus habeant; à quibus aliorum (c) *de pot.*
populorum mores & statuta abierunt: Vel secundùm certa pa- *parr. c. 2. n. 1.*
cta, quæ inter personas generantes hoc nomine intercesserunt. *p. m. 6.*
 Tale inter Amazones & vicinas gentes concubitus causa pa-
 ctum initum tradit *Jornandes* (d), ita ut quidquid partus masculini (d) *de rebas*
 edidisset, patri redderet; quidquid verò sexus fœminei nasceretur, mater *Gen. c. 8.*
 ad arma bellica erudiret: Aliis licet placeat; editis maribus, novercali
 odio infantis miseranda fata matres rupisse. Simile est, si fides primo
 autori habenda, quod de fœminis in certam aliquam insulam
 Æthiopiæ inferioris detrusis, ex *Eduard. Lopezio* (e) observavit (e) *l. 2 de*
 B. noſter *Berneggerus* (f), quas *femellas sibi reservare, masculos patri-* *regn. Cong. c. 9.*
bus transmittere ferunt. Pacto quoque in matrimonio illustrium, (f) *Nov. ad*
 quæ *Justin. 2. 4. 10.*

quo ex ratione status haud raro contrahuntur, & ad occultas imponendi, nocendive etiã artes referuntur, cum historiã docent, nobilitateque hac de re *Barclaj* (g) discursus institutus monet, patris in liberos, liberorumque jura definitur, circumscribiturque potestas. Contingit id imprimis, quando feminae reginae, regnumque haeredes viris sunt jungendae, quae, uti apud *Buchananum* (h) de hoc nuptiarum genere judicatur, una opera, & virum sibi sumens, & populo regem dant. Hinc patris dotalibus, inter *Mariam Angliae reginam & Philippum Hispanum matrimonii causa initis*, has condiciones appositas fuisse, auctor est *Ihuanus* (i), ut quicumque ex eo matrimonio nascentur, in omnia regna & dominia *Mariae*: praeterea in omnes *Belgij & Burgundia*, quos *Cesar* possidet, principatus succedant: *Carolo natu grandiore Philippi ex priori matrimonio F. in caetera omnia tam Patris, quam avia & Caesaris avi in Hispania & Italia regna succedente*. Ita quando nuptiae inter personas diversae religionis sunt celebrandae, quo litibus ac dissidiis obviam eatur, pacto haud raro constituitur, qui ex liberis patris, vel matris religionem sequi debeant: quo jure vero, si in fraudem veram religionis fiat, nunc non disquiro. De naturali jure, non quid leges civiles, pactaque matrimonii hic constituant, quae & ipsa legibus naturalibus convenire debent, nobis erit agendum.

(g) *Argem.* l. 3. p. m. 318.

(h) *verum Scot.* l. 17. p. 642.

(i) l. 13. f. 397.

(k) l. *Cim.* c. 14.

(l) *Panegy.* c. 38.

(m) l. c.

III. Legitur potestatis patria appellatio apud *Senecam* (k) etiam, quae jus & imperium patrii atque parentum alias dici solet: *Plinio* (l) vocatur ditio parentum. Patria enim hujus potestatis denominationio, ab ejus possessione matrem penitus non excludit, uti nec pater à matrimonio ideo excluditur, à matre licet hoc ita dicatur. Quam proinde etiam non malè definiunt, quod fit jus parentum regendi liberos. Nimirum ut eleganter *Plinius* (m) loquitur: *Natura semper in ditioe parentum liberos esse jusu, nec uti inter pecudes, sic inter homines potestatem & imperium valentioribus dedit.*

IV. Principium & ratio cognoscendi potestatem patriam, ejusque jura, est finis societatis patriae, liberorum nimirum educatio. Mediorum hujus consequendi numero cum jura propter finem agendi habeantur, uti finis est mensura mediorum, ita quales actiones ejus consecutio ex se & per se deposcit, ad illas jus ex necessitate finis pater intelligitur habere. Cum verò inter finem ejusque consecutionem connexio quaedam & dependentia

tia moralis sit, necessario hoc jus agendi restringendum erit ad media vel bona, vel indifferentia, & modum agendi moraliter bonum, qui hoc loco, seu jam cognitum, ex doctrina de origine & principijs moralitatis præsupponi debet. Non enim simpliciter admittendum illud Grotij (n): *Ea qua ad finem ducunt in morali materia, estimationem intrinsecam accipiunt ab ipso fine.* Unde nec in infinitum agendi jura parentum in hac societate extendi debent, sive in republica, sive extra rempublicam illam spectare velis. Præterea cum in hoc fine, quantum ejus consecutionem attinet, officium patris etiam fundetur, quod non in atrocitate consistit, jus agendi hoc nomine eidem competens, sic erit explicandum, ne si extra furoris & irarum impetum, qui illum egit, constitutus rursus fuerit, vel ageret, affectus in liberos bis læsos sentiret. Istam quippe vim, sibi à patre illatam, natura non amat, nec eidem LL. divinæ de potestate patria favent. *Nihil, inquit Salvianus (o), qui eximie hic philosophatur, inter alia, contingere potest parentibus felicibus, etiamsi iustas succensendi causas habeant, quam ut sic eis pro reatu filij satisfaciant, ne necesse habeant vindicare.* Rursus (p): *Nihil de ultione perdit filio ignoscens pater: quia felicium multo est & laudabilium, suis aliquem etiam immerito ignoscere, quam in suos etiam meritis vindicari.*

(n) de J. R. P. l. 3. c. 1. §. 2.

(o) Epist. 4. p. m. 321.

(p) l. 6. p. 330.

V. Cæterum, ut distinctius hæc explicentur, investigandæ sunt 1. jurium & imperii patrii origines naturales; 2. illarum per jus naturæ declaratio; & 3. modus consequendi. *Naturam*, quando imperii patrii causam esse contendimus (q), & *ius hoc domesticum à natura infusum, infusumque dici debere cum Petro Eradio (r) affirmamus*, divinas ejus origines hoc ipso asserimus, communes cum reliquis imperiorum speciebus, & ab ipso Deo assertas, cum liberis *honorem*, ex Apostoli commentario obsequium imperio respondens comprehendentem (s), parentibus præstandum præcipit (t): quod nec gentiles latuit. Sic enim *Mulonium apud Sobeam (u): Παιδῶν μὲν ἢ πατρὶ τῷ λαοῦ ἕνεκεν φαίνεται παλαιο, πατερις ἀνεμνησκόμενος τοῖς πατρὶσι, decorum videtur.* In hoc consistit *πρόστα καὶ μυστὸν τιμὴ*, quam *μὲν δὲ θεὸς ἰσχυρὸν εὐλογεῖ*, parentibus destinat, monente *Plutarcho (x) Quo ipso uti Deus parentibus in liberos vicarium, suo loco in domo exercendum imperium concessit, & ad certos id fines exerceri*

(q) Aristot. 8. Ethic. c. 11. (r) de patr. juv. p. m. 18.

(s) Eph. 6. 1-2. (t) Exo. 20. 12. (u) formos. 77. f. 454.

(x) l. 2. de frat. am. f. 479.

iussit, ita jure naturali insito idem continetur. Nam & hoc po-
 tular, ut liberi parentibus honorem obsequii exhibeant, san-
 ctam hoc ipso pronuncians parentum jubendi imperandique
 potestatem. Quod enim simpliciter necessarium est ex ratione
 consociationis inter parentes & liberos, imò necessarium, ex
 fine societatis humani generis, id inter mortales, & in societate
 inter parentes & liberos, est divinæ ordinationis, sicut ipsa so-
 cietas. Hujus verò generis est imperium parentum in liberos,
 eique respondens horum obsequium, sine quo res humanæ stare
 nesciunt, liberi que atque parentes redduntur insociabiles. *Eu-
 ripides* (y) id quod *μήρισον* notaturus, primo ponit loco: *πατέρι
 πείθειδς χρών, πᾶδας τομίζεν ταυτὸ τῆ εἶναι δίκην, parentibus obedire
 liberos, quodque hoc ipsum justitiam esse existimare oporteat.*

(y) in *Alop.*

VI. Naturales has, & ab ipso Deo descendentes jurium
 patrii imperii origines dicit, *declaratque ipsum jus natura*, hoc
 modo: Nimirum, quemadmodum cæteræ mortalium actiones
 societatis humanæ fini convenire debent, ita & actus generatio-
 nis institutus appetitu ordinatiore & intelligentia veri finis,
 qui est hominis, futuræ vitæ socialis membri, procreatio; à fine
 hoc non aberrare debet. Unde cum hic actus homini non sit
 ex prima ordinatione aliter concessus jure naturali, (quod ceu
 jus sociale, uti de universa humani generis societate, ita de sin-
 gulis quoque ejusdem membrum jam ab illorum generatione, &
 ejus momento, sollicitum est,) nisi sub conditione, quod gene-
 rans generati curam necessariam habere, illudque in commo-
 dum societatis humanæ, cujus pars est, membrum formare ve-
 lit; ex juris naturalis præcepto ad hoc præstandum parentes
 obligantur. Generantibus ergo naturâ generatum associan-
 te, jus naturæ, quod generati, ceu membri societatis humanæ
 curam gerit, actumque generationis non nisi fini consociatio-
 nis humanæ convenientem, & cum cura generati conjunctum
 concessit, præcipit quoque ejusdem educationem, ceu finem
 hujus consociationis, quæ inter parentes & liberos intercedit.

(z) *Lach. f.*
245o

Ἡμῶν ἐν τέτων, inquit Plato (z), *διδόσται ἐπιμαθήσαναι ὡς δίδοντο μά-
 λιστα, καὶ μὴ ποιῆσαι ὅτι οἱ πολλοὶ ἐπιπὴν μεράκια γέγονεν, ἀντίτα
 αὐτοῦ ὅ, τι βέλονται ποιῆν· ἀλλὰ νῦν δὴ καὶ ἀρχιδς αὐτῶν ἐπιμαθήδς
 καθέσων εἶσι' ἰσμεν, videtur igitur nobis, quam diligentissima horum cura
 susci-*

enda, neque agendum putamus quod multi solent, qui filios suos cum primum adoleverint, pro sua sinunt libidine vivere: imò verò nunc incipientem est ipsorum curam habere, quoad ejus satere poterimus. Cum itaque jura naturalia parentibus etiam liberorum, quos generare voluerunt, educationem præcipiant, sub obligatione quadam à generationis actu inseparabili, ex necessaria humani generis, ejusdemque societatis conservatione; hoc ipso à naturæ generisque humani autore Deo jus in liberos rectorum parentibus concessum, ejusdemque exercitium iisdem demandatum esse, necessariò sequitur. *Quis enim, ut rectè infert Lactantius (a), filios (a) l. 4. de ver. poterit educare, nisi habeat in eos potestatem; castigandi sc. & puniendi. sap. c. 2.*

Nam qui præcipit finem, præcipit quoque, conceditque usum eorum, quæ ad finis consecutionem per se, & naturali connexionem sunt necessaria; quale ad educationem liberorum est imperium patrium. Anaximeni apud Stobæum (b) parentes hinc dicuntur *ἡρώε & ναὶ παιδείας αὐτῶν, generationis & disciplina auctores; (b) Serm. 770 fi. 456.* illam ab hac inseparabilem esse innuenti.

VII. Modum verò consequendi potestatem patriam quod attinet, acquiri illam dicimus per *generationem*, à qua educationis obligatio est inseparabilis; qua proin etiam constringuntur, ideo quia generarunt, ita ut cum obligatione educandi, simul potestatem rectoriam, juraque ad hunc finem necessaria, facultatemque moralem hujus finis causa agendi acceperint. *Eo ipso, inquit B. Baclerus (c) noster, quod parentes generarunt, se ad conservandum & educandum id quod generatum esset, obligarunt. Nec Hugo Grotius (d), & ex moralium doctoribus Lessius (e), ab originibus potestatis patriæ Generationem non excludentes, ob assertionem hanc meriti sunt, quare tam rigide censeantur à Friderico Hornio (f). Nam quod Grotium attinet, cujus hæc sunt verba: Generatione parentibus jus acquiritur in liberos, & quidem originariè; non per nudam generationem hoc fieri ait, uti Hornius (g) contendit: Cum B. Thomasio (h) iudice, generatione jus parentibus acquiri statuens Grotius, non tam illud agere videatur, ut potestatem patriam à proximo principio demonstret, quam ut eam à duobus cæteris in personam generibus juris originarij, quorum alterum ex consensu nascitur, alterum ex delicto, tanquam luculento quodam & indubio intervallo separet. Ab educatione sanè, quæ finis est societatis inter parentes & liberos,*

(c) Com. Grot. P. II, p. 150.
 (d) J. B. P. II. §. 10.
 (e) de J. & J. l. 2. c. 46. d. 4. m. 24. f. 679.
 (f) de Civit. l. 1. c. 2. §. 2.
 (g) l. c. cap. 2.
 (h) de potest. par. §. 47.

ros, desumptam rationem probandi origines imperij patrij *Grosii* quod non excludat, sed cum generatione conjunctam potius intelligat, illi non negabunt, qui norunt, quanti fecerit in moralibus argumentandi genus à *sine ad illa, qua ad finem perducunt*; & quam familiare hoc illi fuerit. Etsi verò nec *Lesij* (k) disciplinam probemus, qui generationem inter origines juris parentum in liberos referendo, de ratione & ordine *causandi*, qua tali, id intelligit; quod *causa habeat naturaliter potestatem in effectum*: Minus tamen solidè cum hunc, tum illum impugnat *Hornius* (l), quod si generatio, inquit, produceret naturaliter imperium in generatum, & brutis animantibus, & stirpibus, quibus potentia & operatio generativa tribuenda est, simul assignanda foret aliqua imperij potestas, non sine absurditate. Excipi quippe potest, intelligi assertum debere de generatione, quatenus est actus moralis simul, & quatenus rationis directionem sequitur, sequi certè debet; qualis generatio brutorum & stirpium non est. Humana generatio cujus, ceu, ut dictum, actus moralis, principium non natura tantum vegetabilis, sed & recta ratio est, qua homo hujus actus finem divinitus institutum intelligit, medium dicitur consequendi juris, quod ex divina ordinatione, cum illa inseparabiliter conjungitur, non quatenus est actus naturæ vegetabilis, quod *Hornio* concedimus, sed quatenus est actus à naturæ autore ad societatis humanæ conservationem institutus, & à rationis dictato, appetitu generantis ordinatori, ad hunc finem, quem solus homo intelligit, directus: prolixius hoc generantium officium explicante *Clem. Alexandr.* (m)

(i) l. 2. de J. D. P. c. 14. S. 11. l. 3. c. 1. S. 2. (k) l. c.

(l) l. c.

(m) *Padag.* l. 2. c. 10. f. 182. 194.

(n) l. c.

(o) l. c.

VIII. Cæterum cum non omnes eodem modo explicent, quo pacto generatione potestas parentum in liberos acquiratur; non sentimus cum *Lesio* (n), qui in originibus imperii patrii explicandis generationis mentionem faciens, hoc intelligit de ordine *causandi*; sic ut jus hoc dependeat ex universali relatione inter causam & effectum, ita ut liberi, quia à parentibus geniti sunt, dependendi ab iis causam excutere nequeant, uti alij loquuntur. *Lesij* (o) verba hæc sunt: *Causa naturaliter habet potestatem in effectum. Hac ratione Deum potest imperare omni creatura rationali, quia ipse est autor, & illa est opus & figmentum ejus. Idem suo modo competit parentibus in filios. Verum ab eo quod in artificiali & æqui-*

æquivoca productione rei exigua, ut sunt formæ rerum accidentales & artificiales, rei item diversæ planè rationis, & à producente in esse & fieri dependentis, contingit, ad generationem sibi similis, & naturaliter æqualis, non V. C. *Eisenim*, uti *Pufendorfius* (p) loquitur, *ex substantia nostra excutetur proles: & quæ Aristotel.* (q) est doctrina, τὸ ἐξ ἀντρῶ, δίκαιον τὸ ἀφ' οὗ, quod ab aliquo profectum est, ejus sit proprium, à quo est profectum; tamen quia abii in personam nobis similem, & quæ, quantum ad jura hominibus naturaliter competentia, nobis est æqualis; inde ut nobis fiat inæqualis: seu ut nostro imperio subjiciatur, alio utique titulo videtur opm esse. A jure naturali itaq; patri, ob injunctam prolis educationem, ut utile consociationis humanæ membrum fiat, concessum imperium actu per generationem acquiritur tantum à genitore, ita ut ad modum consequendi hujus juris, non producendi pertineat. Fundamentum præterea *Lessij*: *Causa naturaliter habet potestatem in effectum*, in hac quæstione de potestate parentum in liberos, periculosa consecutionis ratio esse potest. Abutatur hoc effato *Æolus*, de quo *Ovidius* (r): *Jamque dari parvum canibusque, avibusque nepotem jusserat in solis destruique locis*: Pro tua tamen disciplina hoc effatum non illi dubitabunt allegare, qui permittunt, ad evitandum periculum vita & infamia puella pregnantis procurare abortum, si fetus non sit animatus, apud *Dianam* (s): A qua tamen sententia non solum ipse *Diana* abii, sed ipsa etiam Universitas *Parisiensis*, institutis hoc nomine querelis apud *Parlamentum* (t); quamque *Consilium statim* doceri singulari *Edicto* (u) prohibuit, die 3. *Majj* 1644. ipso etiam *Lessio* (x) negante, licere foeminae præbere pharmacum, eo animo, ut facias proliu abortionem, sive ante, sive post animationem; et si fiat ad præservandum prægnantem à periculo mortis, in quo est ex puerperio, etiam nondum animato: licet casu hoc id Medicis etiam concedat *Antoninus* (y), *Archiepisc.* *Florentin.* *Cornelius à Lapide* (z) certè exinde negat, patrem posse filio vitam adimere, eo quod animam ei non dederit, utpote creando in *fusam*, cum aquila, *Ciconia* possint filios degeneres præcipitare & occidere, quatum anima sunt ex *traduce*. Sequitur enim ex hac disciplina, si genitor per traducem cum nato communicat animam, sicut alia generantia, quod in genitum inde illi non minus juris sit, quàm aquilæ, vel ciconiæ, in pullos degeneres.

(p) *J. N. G.*
l. 6. c. 2. §. 4.
(q) *8. Ethic.*
c. 12.

(r) *Epist.* II.

(s) *P. VI. Resol. mor.* 17. 8.
Ref. 37. f. 298.

(t) *Requête de l'Univers. de Paris à la Cour, de Parl. contre le P. H.*
(u) *Arrest du Conseil d'Etat contre le P. H. rendu le 3. Maij 1644.*

(x) *de I. & J.* l. 2. c. 9. dub. 10. n. 61. f. 96.
(y) *Summ. P.* III. 17 c. 2. de viiii *Med.*

§. 2.
(z) *Comm.* ad *Prov. c.* 19. f. 110.

B

XL. Et si

IX. Esti verò generatio ex præciso ordine causandi, nullaque quam infert relatione causæ & effectus, ad potestatis patriæ in sobolem jura constituenda insufficientis, ex se sit, nolim tamen asserere, eandem tantum occasionem præbere jus aliquod in prolem acquirendi (a), monitum etiam celeberr. Dn. D. Alberti. (b) Sanè non satis congruè res exprimitur, si id, quod ad jus aliquod exercendum obligat, occasionem tantum præbere dicatur illud acquirendi. Supra verò diximus, generationis humanæ actum non dari citra præceptum legis naturalis, personam generatam, ceu generanti naturaliter æqualem, educandi, cui à genitore hoc officium citra crudelitatem denegari non potest, cujus etiam obligatio à generationis humanæ actu, qua moralis est, inseparabilis. Studium hinc generandi cum affectu generatum conservandi, quod est educationis inter homines, conjungens Aristoteles (c), dicit, inquit, καὶ ἐν τοῖς ζῴοις ἢ πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν ἐστὶ, καὶ τὴν γυναικᾶς καὶ γυναικῶνα εὐχέρειαν, quocirca & in animalibus peculiare in generando, natosque conservando, studium est: Præcipiente jure naturæ hominibus, ad quod animantia naturali feruntur instinctu. Οὐτως ἐστὶν ἢ φύσιν φιλοτρεινῶν, aded natura amat est ejus, quod peperit; merito Synesis (d) exclamante.

X. Alij generationem pro causa potestatis patriæ habentes, id intelligunt de beneficio, quod generando parentes, ceq̄ vitæ post Deum autores, in liberos contulerunt. Sic enim Aristotelius (e), cum filium patri beneficentia etiam subjeci docuisset, nulla, inquit, major obligatio est, quàm qua à liberio parentibus debetur. A Deo Dñi nostri sumus. Quod sumus, quod vivimus, quod movemur, paternum beneficium est: atque hujusmodi beneficium, quod compensationem non admittit. Agnoscimus & nos beneficii hujus magnitudinem cum Aristotele (f), qui inter maxima beneficia, quibus parentes liberos affecerunt, hoc quoque refert, quod τὴν οὐρανὸν αἰτίαν, causa fuerint, ut nascerentur; ita ut non dubitemus cum B. Ignatio (g), οὐρανὸν οὐ εἰς τὸν γόνιμον, ad generationem suorum liberorum cooperarios Dei parentes appellare, vel cum Clemente Alexandr. (h) asserere, quod οὐρανὸν ἢ ἀστέρα ἢ οὐρανὸν γένεσθαι, καὶ οὐ γένεσθαι ἀστέρα ἀστέρα ἢ οὐρανὸν, ea ratione homo sit Dei imago, quatenus homo cooperatur ad generationem hominis. Verum beneficia in parem, nec alio titulo inferiori collata, benefactorem non reddunt illo, qui beneficia

acce-

(a) Pufend. J. N. G. l. 6. c. 2. §. 4.
(b) Compend. J. N. P. II. c. 11. p. 189.

(c) Morals Eudem. l. 7. c. 8.

(d) Epist. I. ad Nicand. §. 157.

(e) de patr. juv. c. p. m. 19.

(f) 3. Ethic. c. 12.

(g) Epistol. ad Philadelph. p. m. 177.

(h) Pedag. l. 2. c. 10. §. 188.

accepit, superiorem, nec hunc paritate sua exutum, illius imperio sit subijciunt, ut ejus imperandi, atque cogendi potestatem cum obligatione quadam in se teneatur experiri. Respondet beneficiis gratiarum actio, non verò subiectio, nisi quis ultro se alteri subijciat, & in ejusdem in se imperium consentiat. Causa etiam sunt beneficia obsequij reverentialis, amoris, cultus, non subjectionis coactivæ vero imperio respondentis; & ex officio grati animi potius quàm debito, quod sit subjectionis character, præstandi. *Xenophon* (i) etiam, vel *Socrates* apud *Xenophontem*, cum inter maxima beneficia, quibus à parentibus liberi sunt affecti, hoc retulisset, quod *liberis existendi causa fuerint*, *ὅς ἐστι γὰρ ἡ ἐν μὲν ἐν ἑστῶν ἐπινοῦσα ἔσθαι, grati animi tantum*, non subjectionis, qualis imperio debetur, officia inde it derivatum. Graviter verò invehitur idem in eos, qui τὸν ἀποδιδόντων ἕνεκα μαδοποιεῖν τὴν ἀνθρώπων, *rei venerea causa homines liberos procreare*, & proin hos generatione parentibus non teneti, obijciunt: quos etiam in ruborem dedit *Petrus Ærodius* (k). Nam à generationis actu qua hominum, non bestiarum est, ratio iurium est petenda, & finis generantis perversus naturæ finem & obligationem non tollit.

(i) *Memorabil.* l. 2. f. 741.

(k) *de patri* fur. p. 23.

XI. *Thomas Hobbes* (l) statum inter filium & matrem naturalem, & primum, bellum, & proin jus quoque occidendi esse supponens, *matrem infantem fingit vel educare, vel exponere sup arbitrio & jure posse*; ad quam etiam *ex jure victoria dominium infantis pertinere credit*, ita ut ex officio victi, & quod ipsi mater vitam concessit, ejus imperium in se agnoscere teneatur. Ingeniosius certe in gratiam infanticidarum, quas crudelis pudor, in suam prolem sævire jubet, philosophari homo hic non potuisset, quod suum excusent in occidendo partu commissum furorem, ceptem belli jure inter hostes statu hostili concessam. Sed *αἰχρῆς, ὁ Ζῷ*, exclamat *Gentilis Plutarchus* (m), *τὰς θνητῶν γυναικῶν καὶ λεγίας, καὶ ἀδίας, καὶ ταυτοπροφίας φύσιν εἶναι, καὶ χεῖρον. τὰς δὲ ἀνθρώπων, δάρενα, καὶ μιδύς, καὶ ἀππαλῶνας ἐπὶ χροῖας διδοῦντες, turpe, proli*
Jupiter, fuerit, bestiarum procreations, partus, dolores in partu, educationes gratis esse & à natura: Homines verò senus, mercadem, arrabones istarum rerum causa exigere: qualem Epicurus, quem ex orco resuscitatum vivit Hobbius, Plutarcho (n) autore, *inter parentes & li-*

(l) *de Civ. c.* 2. art. 2.

(m) *de opp. de amore prol.* f. 495.

(n) *de li.*

bēros dari somniavit amorem. Insevit hunc ipsa natura, cujus stimuli matrem sic conciliant nato, ut excipiat eum, *non ut hostem, sed ut hospitium suavissimum, desideratissimumque*; uti loquitur Dn. D. Alberti. (o) atque quod addimus, acceptissimum, amicissimumque. Aliud Naturæ autor Deus matri imperat per mammas lacte turgentes, & quando, ut *Clemens Alexandrinus* (p) loquitur, τὸ καταμῆνιον αὐτὸ post partum ἀνακλιθεὶς τῆς δικαίας φορᾶς, κατὰ φυσικὰν ἀνάγκην χωρεῖν κλιώεται πρὸς τὸ πατρῷον καὶ γαστρικῶν Θεῶν ἐπὶ τὴν φυσικαίνοντα ἢ δὴ μαστῆς, à proprio motu exclusum, naturali diffusionē ab atmō & generationis autore Deo ad ubera jam turgentia se con-

(o) *Compend. J. N. l. c.*

(p) *Pedagog. l. 1, c. 6, f. 100.*

(q) *de pueror. educ. t. 2, opp. f. 3.*

(r) *Medis. Pol. c. 8. n. 70. p. 119.*

ferre jubetur: Cui rursū addenda *Gentilis Phalarci* (q) disciplina. XII. *Causam potestatis patriæ alij faciunt Imperium Publicum.* Ita doctissimus *Becmannus* (r); quod sic ulterius explicat: *Publicum enim, inquit, ob multitudinem negotiorum communiore rerum privatatum aliu committit, sicque curam regendorum liberorum parentibus potissimum.* Loqui autem puro *Virum Cl. de potestate patria Legali*, seu quatenus potestas patriæ se habet in statu legali. Legibus quippe civitas etiam potestatem hanc, qualis quantaque esse debeat, ejusque modum, jura, definit & determinat. Hoc sensu *Justinianus* (s) *ius potestatis, quod in liberos habemus, proprium civium Romanorum esse dicit, non sanè materialiter, sed, uti explicat* *Frantzkius* (t), *formaliter, prout se. est ex lege Romuli.* Unde seipsum explicans *Imperator, nulli enim, inquit, alij sunt homines, qui talem in liberos habent potestatem, qualem nos habemus.* Quare cum in præsentia à nobis non agatur de originibus potestatis patriæ, *relatè & formaliter, b. e. Juris Civilis*, de quibus verba *Imperatoris* explicat *Consultissimus Collega noster, Dn. D. Schragius* (u); *sed absolutè & materialiter, prout est juris inter gentes & mortales universalis, atque ante constitutam rempublicam, & extra cætus civiles datur, illarum pro fonte imperium civile in præsentia haberi non potest, prolixius etiam explicante Arniseo* (x).

(s) *Inst. de Patr. pot. §. 2.*

(t) *Commero. l. c. n. 3. p. 440. f. 99.*

(u) *Inrod. in Inst. Jus. l. c. §. 3.*

(x) *Relat. c. 4. sect. 1.*

XIII. *Præsumtum liberorum consensum etiam, adeoque pactum tacitum, pro titulo, in quo jus parentum in liberos sit fundatum, doctissimus habet Pusendorfius* (y). *Quemadmodum enim, inquit, parens eo ipso, quod infantem tollit: declarat, sese obligationem à natura injunctam impleturum, infantemque quantum in se bene educaturum: Ita contra infans, etsi expressè nequeat promittere; ex ipsa tamen parentum*

(y) *J. N. G. 6. 2. 4. Elem. Jur. univ. l. 2. ax. 2. obj. 5. p. m. 364.*

OPETA

Opera obligationem erga eosdem contrahit, non minus; quam si expressus ipsius consensus accessisset. Verum enimverò si parentes generando declarant, sese obligationem infantem bene educandi à natura, hoc est, à Naturæ autore Deo, per legem naturalem injunctam, impleturos esse, sequitur, quod à jussu tantum legis naturalis, educationem liberorum imperantis, ejusque actus, actus imperij in personam, voluntatem & actiones liberorum præcipientis, ipsum jus imperij parentum in natos derivari jure debeat; cum jam detur, nullo adhuc pacto inter liberos & parentes, sive tacito, sive expresso, existente vel sequente, ceu quod ad jus patriæ potestatis consequenter tantum & per accidens se habet. Malumus enim origines jurium humani generis à causis per se potius, quàm à causis per accidens supervenientibus derivare. Qui actus sunt à lege naturæ præcepti, & proin non liberi, non sunt liberi alicujus pacti. Ad exercitium patriæ potestatis potius, quàm ad primas ejus origines pactum referri debet.

XIV. Denique non desunt, qui origines potestatis patriæ exinde repetunt, quod pater sit *dominus corporis, ex quo proles nascitur.* Ita non solum *Hobbius* (z) patrem, jure à matre derivato, (z) de Civ. c. 9 dominium in liberos habere fingit, sed & *Fridericus Hornius* (a) § 7. fundamentum patriæ potestatis censet esse subjectionem uxoris, qua mariti (a) de Civit. regno subjicitur; quod censentur nati eodem jure, quo mater, partu regulariter sequente conditionem ventris, quod imperium concernit. Plurium verò licet hæc sit disciplina, merito tamen illa disciplicet *B. nostro Baclero* (b). Suo quippe jure, per generationem, nec per subjectionem uxoris demum quæsito, potestas & imperium patri in liberos naturaliter competit, susceptos ex fœmina etiam (b) *Commons. Gros. P. II* per illegitimam conjunctionem. Parens enim hoc ipso quod infantem suscipit, ad ejus curam jure naturali obligatur, quæ obligatio à generationis actu in homine etiam scortatore est inseparabilis, etiam turpi mercede prostibulo soluta. *Πρόκατοι μὲν οὐκ ἀπολείπει τὸ αὐτῷ ἔκγονον, ἔδδ' ἄλλοι· ἄνθρωποι δ' ἀπολείπει;* neque ovii factum suum deserit, neque lupus: num homo deseret? quætere lubet cum *Episuto* ipso (c). Falsum proin est illud *Hobbij*, quod in statu natura, extra civitatem, si quidem mas & fœmina societatem contrahant, ita ut alter alterius imperio non subsit, nati ex iis matris sint, non patris: Contra naturalem enim obligationem initum pactum

B 3 irritum

irritum est. Tale vero est pactum inritum cum sc̄mina nude vel ad explendam libidinem, vel ad sobolem quidem quærendam, sic tamen, ut liceat patri omnem nati curam penitus, ac si pater non esset, non quoad actum tantum, sed & quoad habitum abjicere, eumque tanquam ad se non pertinentem, plane negligere, onere & cura educationis, plane & in solidum relictæ

(d) *Epi. l. 1.*
c. 23.

matri. Ipse Epicurus apud *Arrianum* (d) ἰδὼν. Ἐτι ἐν ἀπαξ γήνηται παῖδιον, οὐκ ἔστι ἐφ' ἡμῶν ἐστὶ μὴ εἰργεῖν, μὴδὲ σπαραξέω ἐπ' αὐτῷ, sc̄ilicet, ubi semel natus puer fuerit, non jam in nostra esse potest, ut eum non diligamus, non curemus. Id equidem natura non requirit, notante *Pufendorfio* (e), ut uterque parentum per se & immediate educandæ proli operam

(e) *de J. N.*
G. l. 6. c. 2. §. 5.

navet; omnem tamen educandæ proli curam penitus abjicere, ut scortorum *Amasis* solenne, jus naturæ prohibet. Quam minus apte vero huc quadret illud vulgare: Partus sequitur conditionem ventris, ignorantem monet *Grotius* (f). Dominium corporis itaque, ex quo proles generata est, pro occasione potius, vel medio consequendæ in uxoris prolem potestatis, quam pro causa adæquata habuerim, certe non patriæ, sed alterius cujusque potestatis: secundum ea quæ disputat *Pufendorfius* (g).

(f) *J. R. P. II.*
§. 29. c. 8. §. 18.
ad. Pufendorf. l. c. l. 6.
§. 2.

XV. Subjectum imperij in liberos reat *Grotius* (h) utrumque facit parentem: Generatione, inquit, parentibus jus acquiritur in liberos: utrique nimirum parenti, patri ac matri. Ad officium educationis enim propter actum generationis jus naturæ utrumque obligat generantem. Divina sanè ejus juris promulgatio *Decalogo* comprehensa, à liberis debitam matri æque atque patri, honoris & obsequii, secundum *Apostoli* (i) commentarium, exhibitionem exigens, iisque præcipiens, eodem officium hoc præstantibus præmio promisso, utrique quoque parenti jus liberis imperandi largitur, matremque æquè ac patrem ad illius exercitium obligat. Divinum etiam jus (k) parentum metum liberis inculcaturum, matrem præponit patri: Unusquisque matrem suam ac patrem timeat. Merus hic, qui *Aristoteli* (l) ἰσλαχὴ καὶ σπουδὴ esse, i. e. reverentiam quandam cum pudore habere dicitur, character est inferioris, cui vis alterius justè coactiva imminet, nisi præceptis & imperio ejus pareat, quam proini metuat. Qui metus tantum abest, ut soli patri debeat, à filio naturaliter, ut ad jus matris cognoscendum, etiã matrem patri præponere placuerit

(g) *l. c. §. 3. n. 2.*
(h) *J. R. P. II.*
§. 7.

(i) *Ephes. 6. 1.*
seq.

(k) *Lev. 19. 3.*

(l) *1 Oeconom.*
c. 149.

plauerit Deo (m). Opponimus hæc *Bodino* (n), qui *imperandi* (m) *Dambav*
jus ac potestatem nemini à natura tributam contendit, *præterquam patri.* *Colleg. Decalog.*
 Positivi quoque juris est, & de potestate patria juris civilis in- *explic. Præc.*
 telligendum, quando ab ea mater excluditur. Rationes *Africanj* *IV. §. 4. p. 601.*
Elementini (o) id explicant *quoad effectus civiles ex patria potestate*
resultantes, quos in matre locum habere negat. Cum itaque à Deo (o) *de potest.*
 ipso pater & mater subjectum hujus juris, sive imperij in libe- *parr. c. 4. n. 16.*
 ros constituentur, & per jus naturæ ejus exercitium parentibus *seq. p. 16.*
 committatur; valde dubito, imo nego, juri naturali ista con-
 gruere pacta matrimonialia, quæ sic super prole disponunt, ut
 vel pater, vel mater imperio & jure in liberos excidat. Im-
 mutabilis quippe juris est, ad omne generantium pactum ante-
 cedenter se habens, *honora patrem & matrem.* Vim hujus præ-
 cepti, mutamque parentum & liberorum obligationem pacta
 humana nulla infringunt aut elidunt, cum ejus fundamentum
 mutari nesciat, perpetuumque sit. Amazonum factum est
à rōmanis; & pacta inter matrem & sceminam prolis præcisè gra-
 tia, quale fuit Thalestris cum Alexandro apud *Curium* (p), (p) *l. 6. c. 5.*
 jure naturali non probantur, cum talis conjunctio maris &
 sceminæ extra justum matrimonium dari non debeat. Ita
 quando scemina Princeps nubit subdito prolis obtinendæ gra-
 tia, sicut tale matrimonium non tollit jura solij, uti concedunt,
 ita nec tollit, nec tollere potest jura thori, ceu divinitus ordi-
 nata; ita ut quo jura solij illibata maneant, non necesse sit patri
 cum ejusmodi uxore illustri tale inire pactum, quo omni in li-
 beros communes imperio & potestate patria excidat. Imò
 nec licet munus patri divinitus injunctum, quale est libero-
 rum educatio, atque hujus jura deserere, & in tale pactum con-
 sentire, quo jure patris privatur. Quare cum summo impe-
 ranti nullum jus sit in illa quæ jure naturali præceptivo con-
 stituta sunt, quale est, quod in societate nuptiali *voluntas uxoris*
si obnoxia marito (q), in societate patria verò liberi *Patrem &* (q) *Gang. 15.*
matrem honorent, nec ille omnem curam liberorum penitus exuat,
 quicquid sit de *subjecto potestatis patriæ vicario;* rectè B. *Bælle-*
rus (r) censet, *causatum abundè dari, cur de matrimonialibus pactis,* (r) *Commun.*
qua omne imperium marito in uxorem; & quod addimus, patri in *Gros. P. 12.*
libe- *l. c. p. 152.*

liberos, *parum praeclare* sentiri possit, cum, ut ad tale pactum descendatur, nulla satis urgens ratio valide allegari possit.

XVI. Præter *naturale* potestatis patriæ subjectum, quod sunt Pater & Mater, datur quoque subjectum hujus imperij *subsidiarium*, deficiente nimirum subjecto naturali. In hujus enim locum, & consequenter jura succedunt avi, vitricus, noverca, & tutores. Modum consequendæ hujus potestatis quod attinet, etsi natura, quæ in necessariis non deficit, illum intendat, diversus ille est à modo, quo subjecto naturali eadem acquiritur, quod generatione fieri constat. Avum quod attinet, etsi illum filium suum, & apud nepotes patrem repræsentare contra mortalitatis ordinem sit, attamen cum orbi in locum parentum succedunt, illosque coram avo repræsentant, & jura liberorum hoc ipso nanciscuntur, expectant ab avo educationem, quam pater expectaret, si vivus adhuc minor foret. Vitricus in privignos accipit potestatem patriam partim pacto, matrimonij causa cum illorum matre inito, à qua in curam educandæ prolis & privignorum admissus, per illius consensum & delationem ista jura consequitur: partim ex jure patrisfamilias rectorio, quod licet formaliter non sit patrum, filiis tamen uxoris jubendi, atque imperandi potestatem habet, tanquam membris familiæ; ad plura licet obliget officium patris genitoris, quàm patrisfamilias. Similiter novercæ à marito, ejusque delegatione hoc imperij genus in liberos mariti pacto conceditur, qui uxori in rei domesticæ administrationem admittæ, etiam curam & educationem liberorum suorum cum sufficienti in eos, eorumque actiones imperio concedit, quo, uti *Philo* (s) loquitur, *μητρικῆς καὶ μητρὸς ἔνοια συζυγίης*, *noverca & matris nomen verè cognata appellatio fiat*. Tutor quoque sicut ex humanitatis officio pupilli tutelam & educationem in se suscipit, ita matre viva, ex illius voluntate; utroque autem orphani parente defuncto, ex præsumpto ejus per pactum tacitum consensu, quem educare debet, qui educationem sui ceu summum beneficium cupere rectè præsumitur, imperij patrii jura exercet, quatenus id necessarium est necessitate finis, quem ex humanitatis jure & officio intendit, probante jure naturali. *Ὅς τὸ τοῦ ἀφραδίας ἀλιταίνται ὄφρα αὐτὰ τῶ δὴ τοῦ Ζῆς αὐτὸς ἀγέεται*

(s) de LL.
spec. f.

ἀγίαται, qui mala cuiuspiam fraude deceperit orphanos liberos, huic certe Jupiter (Deus) irascitur, canit Hesiodus (r). Facit verò id tutor, qui tutelam infantis vel pupilli in se suscipiens, educationem negligit malitiosè, vel ex ignavia culpabili.

(r) Oper. & dier. l. 1. v. 330. 333.

XVII. Subjectum vicarium potestatis patriæ illi sunt, qui parentum loco & voluntate aliquam educationis curam exercent. Tales sunt custodes & rectores puerorum, juvenum, uti apud *Dionysium Cretenf.* (u) Phœnix quidam Achillis custos & rector fuisse dicitur; præceptores, tam publici in Gymnasiis, Scholis, in quibus studia & mores discipulorum formantur, quam privati, seu domestici; nutrices etiam. Parentum enim loco & voluntate uti aliquas educationis liberorum partes administrant, ita simul partem aliquam imperii paterni, quanta nimirum ad finem hunc consequendum necessaria est, accipiunt: uti Xenia des Corinthius apud *A. Gell.* (x) cum Diogenem Cynicum filiis suis præponeret, *accipe*, inquit, *liberos meos, quibus imperes*. Apud Spartanos ex Lycurgi instituto, scriptore *Xenophonie* (y), educationi puerorum quidam cum imperio præerat, qui παιδὸν μὲν vocabatur: Τῦτορ δὲ Κύριον ἑπώνων (Lycurgus) καὶ ἀσπασίην τῆς παιδαγωγίας, καὶ ἐπισκοπήν τε εἰς τὴν παιδαγωγίαν, ἰσχυρῶς κολλάζειν, cui potestatem plenam pueros colligendi concessit, & eisdem puniendi graviter, inspe- ctam an quæ noquiter agat.

(u) de bell. Troj. l. 1. c. 14. p. m. 15.

(x) l. 2. c. 12.

(y) de Laced. Rep. in Opp. f. 676.

XVIII. Cæterum etiam imperium in liberos, iuventutemque cogendive potestas matri æque competat atque patri, non omnem tamen hic exulare ordinem, *Grotius* (z) monet: *Si contentans*, inquit, *inter se imperia, præfertur patri imperium ob sexus præstantiam*. Jus imperii in liberos ex divino & naturali jure, sub præcepto ejus exercendi, patri & matri competit, sicut pater omni imperio in liberos matrem exuera non possit, nec excludere, nisi ad ejus exercitium planè inepta sit. *Peccaret sane maritus*, inquit *B. Hæckerus* (a), *in jure natura, si matrem omni imperio in liberos excluderet*. Ille verò ordo, ut patris imperium, nisi manifestè sit injustum & turpe, præferatur, naturalis est, & extra patrem, quo mas & femina singulari quadam ratione de jure hujus exercitio inter se convenerunt, semper locum tam in civitate, quam extra civitatem habet, etiam quod attinet prolem extra matrimonium generatam. Nam & in hoc casu pater tenetur

(z) l. 2. J. B. P. c. 5. § 1.

(a) Comment. Grot. P. II. p. 151.

netur ex præcepto juris naturalis ad nati educationem, & in hujus jure primas habet partes, licet ob turpem corporis usum matri mercedem solverit, & ita lateat, ut non nisi ex indicio matris cognosci possit: Quæ occultatio illum ab officio & exercitio patrii imperii non liberat, ita ut ex illius neglectu talis pater gravissimi contra jus naturæ commissi, & conscientiam lauciantis delicti reus sit; nisi ipsa mater pluribus commune prostibulum, certo indicio patrem nominare nesciat, vel indicatus, an pater sit, in tali casu justas dubitandi causas habeat. De eo interim dubium non est, quod inter conjuges extra civile imperium viventes, vel illo superiores, vel etiam ex civilis imperii consensu, in certis rebus, & quoad certum mandati genus, jus matris potius pacto esse possit jure patris. Quod verò Hob-

(b) de Civ. c. 9.
tit. 2. 3. & 7.

bis (b) matri in liberos imperium originale largiatur, patri autem non nisi derivatum; sic ut mater originaliter liberorum domina sit, & ab illa pater, vel alius quispiam, jure derivato: cum jure natura dominium infantis ad eum primum perimeat, qui primus in potestate ipsum habuerit, quod de matre verum est; ob hanc quidem rationem id concedendum non est. Certè nec maxima illa beneficia quæ mater proli præstat, quando, ut *Xenophon* (c) rursus loquitur, ὁπιδεξ-
μίην τὸ εἶναι τὸ φορτίον τῦτο, βαρυνόμεν τῆ, καὶ κινδυνύουσα πρὸς τῆ βίῃ,
καὶ μεταδιδύουσα τῆς τροφῆς, ἢ καὶ ἀντὶ τρέφεται, καὶ σὺν πολλῷ πένει
διηγήλασα καὶ ταλῦσα, τρέφει τὸ καὶ ἐπιμαλλέται, exceptum omni hoc

(c) Memor.
l. 2. f. 741. 69.

gestat cum gravamine, vitæque periculo; alimentumque suppedians, quo alitur & ipsa, posteaque magno cum labore gestavit, ac peperit, tum nutrit cum cura, etsi nullo ante beneficio fuerit affecta, eidem jus imperii propriè loquendo pariunt, nec ejus causa productrix sunt: licet ad subjectionis officia ex alio juris naturalis capite debita, impellere debeant liberos, nisi detestandæ impietatis notam contrahere velint: Id quod nec *Syracides* (d) iisdem in memoriam revocare omisit. Tantum ergo abest, ut actualis liberorum apprehensio jus aliquod potius & prius, seu originale, patri autem minus tale & derivatum adscribere possit, cum ista foetus & nati apprehensio, sit jure patris tempore etiam posterior, illumque jure per generationem jam quæsito privare non possit, ita ut à matre ad patrem, dum huic sese subicit, transeat & derivetur; vel illud minuere. Fundamentum autem præemi-

(d) c. 7. v. 29.

nentis

nentiae hujus potestatis, qua est penes patrem, est *sexus praestantia*,
Grotio (e) monente, quam frustra suggillat *Hobbius* (f); eamque
 actu praeminere dicimus per hoc, quod uxor sit subiecta in so-
 cietate connubiali imperio mariti. Unde cum utriusque pa-
 rentis imperium sit per generationem ex officio educationis, ob
 praestantiam *sexus* autem matris in liberos potestati jus pa-
 trium praeferrri debeat, actu autem praemineat propter impe-
 rium mariti in uxorem, patet, quod & *Baclero* (g) notatur, im-
 perio patris, matris imperium non tolli, sed ex alio capite juris naturalis in
 societate conjugali, feminam in potestate mariti constituen-
 te, limitari & re-
 stringi tantum possit. Κατ' ἀξίαν γὰρ ὁ ἀνὴρ ἀρχεῖ, καὶ περὶ ταῦτα ἂ δὲ
 τὸν ἀνδρα. Ὅσα δὲ γυναῖκι ἀρμύβει, ἡκεῖνη ἀποδίδωσιν, nam pro eo, ut ipso
 dignum est, vir imperat, in iisque adeo rebus, in quibus virum oportet impe-
 rare: & qua mulieri conveniunt, ei permittit, monente *Aristotele* (h).
Discrevit, inquit, *B. Thomasius* (i), amborum officia natura, ut pater quo-
 niam praestantior est, potioris in sobole partu, hoc est animi, mater corporis
 magis gerendam curam habeat.

(e) *Comm. Gros. l. c.*

(h) *l. 8. Ethic. c. 10.*

(i) *de patr. potest. §. 33.*

(k) *form. 89. f. 475.*

(l) *7. de bonif. c. 4.*

(m) *l. c. §. 2. seqq.*

XIX. Objectum patriae potestatis est vel *personale*, quod
 sunt ipsi liberi, quorum educatio & salus curae cordique pa-
 rentibus esse debet. Εὐ γὰρ ἰδίᾳ scripsit ad *Critonem Xenophon*
 apud *Stobaeum* (k), Σοκράτην πρὸς ἡμᾶς πολλὰς εἰπόντα, ὅτι οἱ τῶν
 υἱῶν ἵνα πολλὰν μὲν ἔχουσιν εἰσίαν φροντίζοντες, ἵνα δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ
 γίνωνται ἀμελεῦντες, ἴσον περὶ θάσει τοῖς ἱπποτροφεῦσι, καὶ τὰ μὲν πε-
 λοποννησιακὰ ἢ διδάσκουσι, τροφὴν δὲ παντὸς ἅλης παρεχομένοις, scias frequen-
 ter ad nos dixisse *Socratem*, quod illi, qui liberis suis de malis facultatibus
 prospiciunt, ut autem boni & egregii evadant, negligunt, simile quid agant
 equos alentibus, qui bellicos ad usus eos non instruunt, quod tamen ad
 illorum laudem & virtutem pertinet, & multum pabuli exhibent.
 Ὅυτως γὰρ πιωτέροις μὲν τοῖς ἵπποις χρεῖσονται, ἀπειροῖς δὲ ἄν χρεῖ, sic
 enim equos habituri sunt pinguiore; sed eorum qua praestare oportebat, im-
 peritos: Vel reale, quo nomine veniunt actiones, res, jura & bona
 liberorum. Sic enim *Seneca* (l): *Omnia patris sunt, quae in libero-
 rum manu sunt.*

XX. Judicare hinc licet de juribus patriae potestatis. An-
 tequam verò haec explicentur, non malè nobis videtur *Grotius* (m)
 monuisse, atque ostendisse, quomodo per vices aetatis liberorum
 ista explicari debeant. Nimirum variante statu ob-

C 2 jecti

jecti personalis hujus potestatis, cum insignior ejus mutatio triplex in primis sit, tria quoque *in libertu tempora distinguenda* esse censet idem, *primum est tempus imperfecti judicij, dum abest proleptis; secundum perfecti judicij, sed dum filius pars manet familia parentum: tertium postquam ex ea familia excessu.* Aliis(n) tamen duo tantum placent tempora, contra quos disputat *Pufendorfius* (o), conciliari licet dissidentes posse facile credamus. Nobis videtur, tribus hisce *Grotio* notatis temporibus, *quartum* adhuc addendum, & à cæteris distinctioris disciplinæ ergo distinguendum esse: Tempus nimirum, quod inter conceptionem ad factum usque è visceribus matris egressum intercedit. Incipere enim statum hominis tum, quando in utero adhuc gestatur, dubium non est, cujus terminum à quo nos, qui semen generantium actu anima humana informari defendimus, ab absoluto generationis actu ponimus, ita ut ab illo momento jurium acquirendorum, & injuriarum injustè ferendarum capax sit, & *Pufendorfio* (p) monente, *sine dubio injuriam faciat, qui aliquid testamento relicto, aut alio titulo tributum eripit illi, qui adhuc in utero est, etiamsi fors intra primos conceptionis dies pro istud illi accreverit; adeoque post adultus rectè illud vindicare possit.* Uti generatione itaque perfecta statim incipit officium parentum, ita quoque eorundem in liberòs imperium, exercendum ea ratione, quatenus jam in sua illos habet potestate, atque curæ suæ commissos.

XXI. In primo hoc vitæ tempore atque statu hominis nondum nati, nil equidem quod regant, nil quod coërceant, habent parentes; non tamen tum iisdem licet illegitimi concubitus tegendi, & infamiæ evitandæ gratia abortum procurare, sive directè illum intendant, sive indirectè, quod nonnullos afferere supra vidimus. Nam extitatur quidem, ut oximiè philosophatur *Pufendorf.* (q) *ex substantia parentum soboles; ut tamen in æqualem conditionem humanam cum illis locetur, & injuria etiam ab ipsis parentibus capax sit.* Graviter *Tertullianus* (r); etiam conceptum utero, inquit, dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissolvere non licet. *homicidij festinatio est, prohibere nasci; nec refert, natam quis eripiat animam, an nascentium disturbet: homo est, & qui est facturus, & fructus hominis jam in semine est.* In quam impietatem etiam *Concilia* invehuntur, *Ancyranum, Ilterdense, apud Reginohem Prumiensium* (s).

Nec

(n) *Ziegl. not. in Gros. l. c. p. 268. Thomaf. l. c. §. 40. seq. (o) de J. N. G. 6. 2. 7.*

(p) *Elem. Jurispr. Univ. l. 1. def. 3 §. 3. seq.*

(q) *de offic. l. 2. c. 3. §. 4. (r) Apolog. 9. f. m. 326.*

(s) *de disciplin. Eccles. 1. 2. de Laic. c. 68. seq.*

Nec matri gravidæ, cui fœtus maximas & vix sustinendas parit molestias, etsi cum præsentis etiam periculo vitæ eundem sibi enitendum esse sciat, conceptum ceu aggressorem abigere licet, vel per fraudem à Medico aliquid, quo exceptum semen informe etiam excutiat, petere, cum vitam propriam vita alterius innocentis, in quam nobis nihil juris, redimere injustum sit: *Theodorus Frisicianus*, licet Medicus, apud *Grotium* (r), expedire scribat, *prægnantibus in vita discrimine constitutis, sub unius partus sæpe jactura salutem mercari certissimam, sicut arboribus crescentium ramorum accommodatur salutaris abscissio, & naves presso onere cum gravi tempestate iactantur, solum habent ex damno remedium. Ex Doctoribus Moralium Rodriguez* (u) apud *Samuel. de Lublino* (x), licitum esse docet, dare medicinam prægnantibus feminis ut abortiantur, ad præservandum eas à morte, quando non apparet aliud remedium ad succurrendum misera matri, modo medicina non magis ordinetur ad occidendum factum, quam ad sanandum matrem. Eadem habet *Sanchez*, (y) qui tamen addit, licitum esse applicare etiam medicinas, quamvis æque ordinentur ad matris salutem, atque ad fati nocendum, & illius abortum. Cautius loquitur *Anton. Fernandez de Moure* (z), quando cum periculo prolis per accidens peritura, medicamenta ab ipsa natura in sanitatem agnita, matri de vita periclitanti adhibere posse, concedit. Melius his sentit *Reginaldus* (a), etsi hypotheses ejus & medium probandi non admittamus, quando fœtus anima rationali vivit, quod ab actu generationis incipit, nullo modo licitum esse contendens, præbere matri medicamentum etiam directè curativum, cum valde probabili periculo prolis, quam probabile etiam est vivam aliqui edendam. Rectè quippe *B. Zieglerus* (b), propter incertum puerperij eventum, impium esse docet, impedire ne nascatur homo. Quin & si certum videatur, matrem ægrotantem morituram, neque directè neque indirectè licebit procurare abortum, neque matri ejusmodi medicamentorum usurpandorum jus, neque Medico talium porrigendorum facultas est. Etsi enim sint causa per accidens abortus ex parte effectus, erunt tamen causa per se ex parte intentionis homicidii, & sic vera causa, secundum ea quæ disputat *Aristoteles* (c). Utriusque itaque conservationem, & matris & fœtus, æqualiter intendi jus naturæ vult, cum nec matri aliquid juris in vitam prolis, nec Medico plus juris in vitam fœtus,

(r) J. B. P. 24
2. 6. not.

(u) tom. I. c. 9
concl. 1.

(x) Sum. P. I.
iii. abors. §. 90

(y) l. 9. de ma-
trim. §. 3. disp.
20. n. 15. n. 77.

(z) Ex. Theol.
Mor. P. IV.
c. 12. §. 2. n. 4.

(a) Prax. For.
Paris. l. 21.
c. 3. n. 36. f. 634

(b) Jur. Ca-
non. ad inst.
Lancell. l. 4.
n. 10. §. 7.
p. 1004

(c) 3. Eth. c. 2

(d) l a

quam in vitam matris sit. Excipit equidem de Mounre (d), proli non fieri, uti nos asserimus, injuriam, licet per accidens sequatur mors illius ex intenta per se sanitate matris, quia in periculo vita matris extremo etiam imminet extremum periculum vita proli, quæ necessarîo sequetur, nisi subveniat vita matris. Verum ita morte hominis ad vitam alterius conservandam uti, Medico permissum esse nemo dicet, licet per accidens tantum conjungatur cum effectu per se intento, sanitate nimirum matris, & indirec[t]e tantum intendatur, qui sic potius matri de vita periclitanti succurrer, ut pari intentione feratur in prolem ejusdem, quod, uti Philo(e) loquitur,

(e) de charis.

τὰ κατὰ γὰρ πὸς ἐν ἰσφ τοῖς ἀποκυνθῆσαι λογίζεται, latens in utero factus, non minoris aestimatur, quam in lucem natus. Quod si verò de utriusque, matris nimirum & proli, salute sollicito medico pari cura, ut nec hanc nec illam negligat, prolem, vel etiam matrem, quæ per abortum salvari potuisset, perire contingit, malo prævalente, ὑπὸ τῶν se tantum, καὶ συμπράττειν τῇ φύσει, uti Galenus loquitur, cogitat. Accommodamus huc verba Ludovici de Scif-

(f) de princip. conscient. form. tract. 2. n. 107.

dere (f), quibus alio casu Medici conscientiam formavit: sufficit ut adhibeat medicinam, quam probabiliter, opinatur esse profuturam, dummodo hoc obesse non possit. Aliud tamen jus matris atque Medici esse censemus, quando illa ægrotans se gravidam esse certa non habet indicia, quæ Medico exponat, ita ut tam hunc, quam illam dubitare oporteat. Quanquam enim contra conscientiam præctice dubiam agere non licet, poterit tamen, ut fieri tali casu suadet Bardi (g), præctice deponi dubium per principia intrinsecâ, & judicium moraliter certum. Nimirum incerta non possunt certis præjudicium facere; unde nec propter conceptionem matris de qua nil constat, omittenda est ægrotantis restitutio, citra dubium quovis tentanda medicamento, si certo illam non gravidam esse constaret.

(g) de conscient. disc. 5. c. 1. n. 9. p. 297.

XXII. Etsi vero mater gravida molestiarum vitandarum, vitæ etiam servandæ gratia, conceptum semen, vivamq; prolem ex utero excutiendi, procurato abortu, jus non habeat; potestatis tamen ejusdem liberæ esse censemus, si negato exitu naturali per vivæ sectum uterum foetum eximendum esse censeant, an ejusmodi sectionem desperato naturali partu, vivente adhuc prole, admittere velit, nec ne. De eo nunc non disqui-

ram,

ram, liceat ne dato casu, vivam matrem secare, quod *Thomas* (e), *Fernandez* (f), *Samuel à Lublino* (g), *Diana* (h), & hoc notante, communiter negant: Dato autem quod, *Raynaudo* (i) monente, *major recentiorum Medicorum pars in hanc sententiam consentiat, ad matris & factus vitam retinendam, utilem, atque adeo licitam esse hanc viventis matris dissectionem*; quodq; ipse *Raynaudus* (k) prolixè ita assertum, cujus examè præsentis instituti non est; nego matrem teneri ad sectionem istam subeundam, quam omnino orenuere potest. Parere mater debet, & ut partum enitatur feliciter, omnibus viribus anniti, jus naturæ ipsi imperat; admittere autem sectionem Cæsaream non est parere, sed potius est incidere in Scyllâ, dum quærit vitare Charybdin, cum plures ista sectione admissa pereant, quam salvæ evadant. Sic enim potius loqui placet, quam cum *Diana* (l) asserere, quod *sectio talis directa sit occisio matris*, ob exempla quæ adducit *Raynaudus* (m). Nec neglectæ custodiæ vitæ suæ reus agi potest, qui istius retinendæ gratia non vult subire cruciatus plane atrocissimos, & usurpare negligit remedium planè extraordinarium & horribile, à quo non nisi atroces dolores & certius mortem, quam salutem sibi polliceri possit, ceu rectè docet *Bannez* (n), quem alii, ipse etiam *Raynaud.* (o) sequuntur. Quod verò *Raynaudus* (p) obligari matrem contendit ad subeundam sectionem Cæsaream in desperatione partus naturalis, assurgente bona spe, quæ rectius fingitur quam concipitur, quod proles utero immortitura non possit salutem adipisci absque reali susceptione baptismi, non attendi debet; cum regenerationis subeundæ præceptum per baptismum ad natos tantum, non nascendos pertineat (q), & preces etiam Ecclesiæ pro salute infantum in utero agentium nos dubitare non sinant (r), vigore promissionis Christi, quod Deus, qui baptismi institutione, non suæ misericordiæ legem, à qua nunquam recedat, sed nobis ordinem præscribere voluit, velit esse nostri seminis Deus, dato ejusmodi flebili casu.

XXIII. Cæterum quod potestatem parentum in natos attinet liberos, offert sese ex juribus illius primo *ius regendi*. Objectum hujus sunt liberorum actiones, quatenus ad illorum mores, religionem, studia, artes, vitæ genus, matrimonium etiam contrahendum perinent: diversimodè licet illud exerci

(e) *Sum. III. P. q. 68. a. 11. ad tert.*

(f) *Ex. Theol. Mor. P. IV. c. 12. §. 2. q. 5.*

(g) *Sum. P. I. v. Baptis. n. 23.*

(h) *Resol. Moral. P. II. tr. I. Miscell. resol. 44.*

(i) *de ortu inf. contra natur. per sect. Cæsar. c. 3. n. 7. p. 41.*

(k) *l. c. c. §. 1. l. c.*

(l) *l. c. §. 4. seqq.*

(m) *in Thom. s. IV. q. 65. art. 1. concl. f. 205.*

(n) *l. 2.*

(o) *l. c. c. 6. n. 2.*

(p) *Joh. 3. 4. seq.*

(q) *Matth. 18. 19. seq.*

(r) *Joh. 3. 4. seq.*

(s) *Matth. 18. 19. seq.*

(t) *Joh. 3. 4. seq.*

(u) *Matth. 18. 19. seq.*

(v) *Joh. 3. 4. seq.*

(w) *Matth. 18. 19. seq.*

ceri debeat, varietque etiam secundum tempora, quæ in liberis distinguenda esse supra notavimus. Nam quod attinet tempus infantiae & imperfecti iudicii, parentum imperio, & potestati legislatoria subesse dicimus cum Grotio (s) *omnes liberorum actiones*, sic ut facultatem habeant moralem, voluntatem illorum in ordinem suis iustis, ut ad illa se conformet, redigendi, mores eorum ad vitæ honestatem formandi, eorundemque actiones in congruum finem dirigendi, prout id ex communi utilitate, liberorum, commodo, suæque familiæ dignitate esse iudicaverint; sic ut ipsam etiam sermonis recte formandi disciplinam complectatur. Necessè quippe est, ut qui se regere non potest, aliunde regatur: *Κινδυνωει*, inquit Plato (t), *ἐν τῆς παιδείας ὄρει ἀν τῆς ὀρθότητος, τοιαῦτα καὶ τὰ ἰπύματα εἶναι*, *appareat*; quale cuiusque fuerit educationis initium, talia etiam serò qua sequuntur. At alius, rectè, inserti Grotius (u), *naturaliter inveniri non potest, cui regimen competat, quam parentes*.

(s) J. B. P. II.
5 2r

(t) l. 4. de
Rep. s. m. 447.

(u) l. c.

XXIV, Pertinet huc etiam *jus religionis liberorum*, quod pones parentes esse dicimus, ita ut, cum Deus ore infantium & laetantium laudari velit (x), à primis annis verum de Deo sensum illis inbillare, ad rectum ejus cultum teneros applicare, & veram religionem iisdem commendare incipiant. Competit hoc parentibus jure divino scripto (y). Quæ enim Deus de colenda uno vera Deo Israëlitis præcepta dedit, jubentur parentes *liberis suis repetere*, & ubique illis inculcare, ut ab ineunte ætate ab alienis sacris sibi cavere sciant: uti etiam Timotheus ἀπὸ βῆβητος (z) ad legendas sacras literas fuit assuefactus. Cumque neglecta religio à mortali non solum securum trahat animæ perniciem, sed & corruptæ nostræ naturæ ad omnis generis impias religiones, de quibus gentium historiæ testantur, prævitus tantus sit, ut ipsæ gentilibus etiam *Diutarchus* (a) queratur, quod ἄνθρωποι μὲν εἰς ἀνομιὰς καὶ τυφλῶν, ὅτι δὲ εἰς ἄδικα καὶ περιφρονησῶν, modo in superstitionem & vanitatem, modo in Deorum neglectum & fastidium ferantur; jure naturali obligantur parentes, ut sicut alia, ita quoque veram religionem, & obligationem Deo debitam, frequenter, summoque studio liberis suis inculcent, Dei que mandata sic acuant, ut animos illorum penetrent, illisque constant inhaerant. Patathinc, *jus religionis non sic esse in arbitrio*

(x) Ps. 3.
Majsh. 21. 16.

(y) Deut. 6. 6.
seq. c. 11. 19.

(z) 2. Tim.
3. 15.

(a) Camill.
f. 133.

trio parentum, ut si diversarum religionum, inter quas fundamentalis intercedit dissensus, homines connubio jungi cupiunt, pacto etiam possint transigere, cujus conjugis sacra liberi debeant sequi, cum Dei jus, liberorum salutem æternam & verum immutabile, in quæ hominibus nihil juris, id concernat; nisi pacto tali veræ caveatur religioni, ut in ea sc. liberi educerentur: Ita ut & hic locum habeat illud *Nasonii* (b): *Si qua voles apte nubere, nube pari*. Afferit hoc jus religionis liberorum etiam parentibus *Thomas* (c), contra justitiam naturalem esse contendens, si puer, antequam usum habeat rationis, à cura parentum subtrahatur, vel de eo aliquid quod ad religionem etiam pertinet ordinetur invitis parentibus: secundum quorum dispositionem circa ipsum divina agenda esse monet (d), negans licere Judæorum filios invitis parentibus baptizare, quod esset contra jus patriæ potestatis. Causa hæc fortè fuit, quod Sabaudicæ Duci cum Waldensibus ann. 1655. ita convenire placuerit (e), quod religionis causa liberi à parentibus auferri non debeant, donec pueri 12. puella autem 10. ætatis annum attigerint. Quod enim tempus ætatis, cum judicium ætate jam maturuit, attinet, ita ut inter veram & falsam religionem rectè discernere sciat, discernatque natus, invitis etiam parentibus erroneæ religioni, quæ fundamentales fovet errores, additis, fidei veræ consentire potest; quod *Grotius* (f) notante, hoc tempore subsint parentum imperiis non alia actiones, quam qua ad familiæ paternæ & maternæ statum aliquid momenti habent. Et si enim adhuc familiæ paternæ pars maneat, nec sui per omnia juris, & æquum sit, ut pars conveniat cum ratione integri, & parentes proin liberique eundem in rebus ad religionem pertinentibus habeant sensum; attamen uti civis, per hoc quod diversam amplectitur religionem, quam imperans non probat, boni civis & subditi characterem non amittit, nec ut cum eo idem circa res fidei sentiat cogi potest, ita quando patre infideli existente, vel in fundamento fidei & salutis errante, filius ad ultus rectius sentiens, cum patre in religione non ulterius idem sentire vult, uti priori vitæ tempore fecerat, in sanio rem nati religionem, ut eam ejuret, pater non habet potestatem: Quam nec ejurare filius parentibus ita volentibus tenetur, cum illa ad jus superioris, in quod mortalibus nulla potestas, pertineat. Volunt hoc verba

(b) *Heroid. Epist. 9.*

(c) *II. 2. 7. 10. art. 11. resp.*

(d) *ib. ad quart.*

(e) *Pacificas. inor Sabaud. Duc. & Wald. art. 15.*

(f) *l. c. §. 3.*

D
Christi:

ceri debeat, varietque etiam secundum tempora, quæ in liberis distinguenda esse supra notavimus. Nam quod attinet tempus infantiae & imperfecti iudicii, parentum imperio, & potestate legislatoria subesse dicimus cum Grotio (s) omnes liberorum actiones, sic ut facultatem habeant moralem, voluntatem illorum in ordinem suis iussis, ut ad illa se conformet, redigendi, mores eorum ad vitæ honestatem formandi, eorundemque actiones in congruum finem dirigendi, prout id ex communi utilitate, liberorum, commodo, suæque familiæ dignitate esse iudicaverint; sic ut ipsam etiam sermonis recte formandi disciplinam complectatur. Necessè quippe est, ut qui se regere non potest, aliunde regatur: *Κινδυνωει*, inquit Plato (t), *ἐν τῆς παιδείας ὅποι, ἂν τις ὀρμησῶν, τοιαῦτα καὶ τὰ ἐπιθυμῶν ἔχει*, apparatus, quale cuiusque fuerit educationis initium, talia etiam ferè qua sequuntur. At alius, rectè, infert Grotius (u), naturaliter inveniri non potest, cui regimen competat, quam parentes.

(s) J. B. P. II. 5 20

(t) l. 4. de Rep. f. 447.

(u) l. c.

XXIV, Pertinet huc etiam jus religionis liberorum, quod penes parentes esse dicimus, ita ut, cum Deus ore infantium & laudantium laudari velit (x), à primis annis verum de Deo sensum illis inculcare, ad rectum ejus cultum teneros applicare, & veram religionem iisdem commendare incipiant. Competit hoc parentibus jure divino scripto (y). Quæ enim Deus de colenda uno vera Deo Israëlitis præcepta dedit, jubentur parentes liberis suis repetere, & ubique illis inculcare, ut ab ineunte ætate ab alienis sacris sibi cavere sciant: uti etiam Timotheus ἀπὸ βρέφους (z) ad legendas sacras literas fuit assuefactus. Cumque neglecta religio à mortali non solum secum trahat animæ perniciem, sed & corruptæ nostræ naturæ ad omnis generis impias religiones, de quibus gentium historiæ testantur, præputius sanctus sit, ut ipsi gentilibus etiam *Blutarchus* (a) queratur, quod *ἄρα μὲν εἰς ἀνομιὰν καὶ τυρανίαν, ἄρα δὲ εἰς ἀδελφικότητα τῶν θεῶν καὶ περιφρόνησιν*, modo in superstitionem & vanitatem, modo in Deorum neglectum & fastidium feratur; jure naturali obligantur parentes, ut sicut alia, ita quoque veram religionem, & obligationem Deo debitam, frequenter, summoque studio liberis suis inculcent, Dei que mandata sic acuant, ut animos illorum penetrant, illisque constant inhaerant. Patet hinc, jus religionis non sic esse in arbitrio

(x) Ps. 8. 3. Mich. 21. 16.

(y) Deut. 6: 6a seq. c. 11. 19.

(z) 2. Tim. 3. 15.

(a) Camill. f. 133.

trio parentum, ut si diversarum religionum, inter quas fundamentalis intercedit diffensus, homines connubio jungi cupiunt, pacto etiam possint transigere, cujus conjugis sacra liberi debeant sequi, cum Dei jus, liberorum salutem æternam & verum immutabile, in quæ hominibus nihil juris, id concernat; nisi pacto tali veræ caveatur religioni, ut in ea sc. liberi educantur: Ita ut & hic locum habeat illud *Nasonii* (b): *Si qua voles apte nubere, nabe pari.* Afferit hoc jus religionis liberorum etiam parentibus *Thomas* (c), *contra justitiam naturalem esse contendens, si puer, antequam usum habeat rationis, à cura parentum subtrahatur, vel de eo aliquid quod ad religionem etiam pertinet ordinetur invitis parentibus: secundum quorum dispositionem circa ipsum divina agenda esse monet* (d), negans licere Judæorum filios invitis parentibus baptizare, quod esset contra jus patris potestatis. Causa hæc fortè fuit, quod Sabaudis Duci cum Waldensibus ann. 1655. ita convenire placuerit (e), quod religionis causa liberi à parentibus auferri non debeant, donec pueri 12. puella autem 10. ætatis annum attigerint. Quod enim tempus ætatis, cum judicium ætate jam maturuit, attinet, ita ut inter veram & falsam religionem rectè discernere sciat, discernatque natus, invitis etiam parentibus erroneæ religioni, quæ fundamentales fovet errores, additis, fidei veræ consentire potest; quod *Grotio* (f) notante, hoc tempore *subsint parentum imperii non alia actiones, quam qua ad familia paterna & materna statum aliquid momenti habent.* Et si enim adhuc familiæ paternæ pars maneat, nec sui per omnia juris, & æquum sit, ut pars conveniat cum ratione integri, & parentes proin liberique eundem in rebus ad religionem pertinentibus habeant sensum; at tamen uti civis, per hoc quod diversam amplectitur religionem, quam imperans non probat, boni civis & subditi characterem non amittit, nec ut cum eo idem circa res fidei sentiat cogi potest, ita quando patre infideli existente, vel in fundamento fidei & salutis errante, filius adultus rectius sentiens, cum patre in religione non ulterius idem sentire vult, uti priori vitæ tempore fecerat, in sanio rem natam religionem, ut eam ejuret, pater non habet potestatem: Quam nec ejurare filius parentibus ita volentibus tenetur, cum illa ad jus superioris, in quod mortalibus nulla potestas, pertineat. Volunt hoc verba

(b) *Heroid. Epist. 9.*

(c) *II. 2. 7. 10. art. 11. resp.*

(d) *ib. ad quart.*

(e) *Pacificat. inter Sabaud. Duc. & Wald. art. 15.*

(f) *l. c. §. 3.*

D **Christi:**

(g) *Matth. 10. 37.* Christi (g): ὁ φιλοῦν πατέρα καὶ μητέρα ὑπὲρ ἐμῶν, ἢ ἔστι με ἀξίος. *qui amaverit patrem aut matrem supra me, non est me dignus.*

XXV. Præter potestatem legislativam, quam sic appellare liceat, complectitur hoc jus regendi etiam *jus* aliquod *eminens* in liberorum promissa, contractus & vota, donationes. Prohibere *vi potestatis legislativæ* tales actus parentes posse, & quidem simpliciter, quod attinet tempus infantiae, & judicii imperfecti liberorum; secundum quid autem, quatenus sc. familiae paternæ & maternæ statum, rem item parentum familiarem isti actus concernunt, atque istius ne fiant interest, si loquimur de illo tempore quo liberorum judicium maturuisse deprehenditur, modo pars adhuc sint familiae parentum, dubium non est, docentque sacrae literæ (h). Patris enim est, dirigere actiones liberorum, ut decenter & convenienti ratione in congruos ferantur fines. Et ex imperio quod habent parentes in voluntatem liberorum, suis jussis illam subjicere possunt. Quod itaque promissa, contractus, donationes & vota à liberis priori tempore, quo judicium non sufficiens ad tale negotium habent, facta attinet: quemadmodum isto tempore à parentum, & qui illorum jura exercent, voluntate & directione illos dependere jus naturæ vult, ut ab illis, uti in aliis, ita quoque in his regantur negotiis; ita parum favere LL. N. illis patet, quæ tum promittunt, contrahunt, vel aliis donant, ob deficientem partim usum rationis necessarium, qui defectus contrahendam obligationem impedit, partim ob defectum facultatis agendi (i), ita ut validum non sit, nisi à parentibus quid sit concessum & probatum. Sequitur hinc, posse parentes talium actuum vim ex jure potestatis, quod in voluntatem & actus liberorum isto ætatis illorum tempore habent, elidere, qui intercedente etiam prævio parentum interdicto, hoc ipso nulli facti sunt. Respicientes huc alibi LL. civiles, *justa ratione*, ut Gratius (k) loquitur, *motu, quasdam promissiones pupillorum ac minorum irritas pronuntiant, non apud Romanos tantum, sed & apud Græcos.* Quanquam verò propter naturæ dispositionem solertia in agendo maturius interdum se prodat, atque rationis usus in aliquibus acceleretur, non tamen, uti non male Thomas (l) loquitur, *propter hoc in aliquo excimuntur à cura parentum, qua subiacet legi hu-*

(h) *Ephes. 6. 1. Coloss. 3. 20.*

(i) *Thom. 2. 2. q. 88. art. 8. Resp. art. 9. resp.*

(k) *J.B.P.H. 11. 5.*

(l) *2. 2. q. 88. art. 9. resp.*

mana

mana, respicienti ad id quod frequentius accidit, jure naturali istam subjectionem probante, ut bonus in vita sociali ordo servetur; Τὸ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν τίταται καὶ διαρίσαι, qua enim secundum naturam sunt ordinata sunt, censente Plutarcho (m). Illo autem tempore, quo firmiori & maturiori gaudent liberi judicio, adulti etiam sunt, ex patria licet potestate nondum egressi, Grotius (n) quidem illis tribuit ἐξουσίαν, h. e. facultatem moralem agendi, sub hac licet limitatione, ut parentibus in agendo placere studeam; et si hoc delictum non ex vi facultatis moralis, sed ex pietate, observantia & gratia rependenda officio esse, nec efficere contendat, ut irritum sit, quicquid contra sit factum. Attamen cum sine sub potestate rectoria & imperio parentum adhuc, non solum quoad actiones quae ad familiae paterna & materna statum aliquid momenti habent; quae ratio potissimum militat, quando agitur de potestate patrum, quatenus sunt capita suarum familiarum, cum nostra disquisitio sit de potestate patris, qua talis; sed & quoad illas quae ex indole societatis inter parentes & liberos adhuc durantis, quae citra illorum in hos imperium intelligi non potest, ex pietate, observantia & gratiae rependendae officio, & sic ex praeepto juris naturalis parentibus debentur; concedimus illis quidem promittendi, contrahendi, donandi & vovendi potestatem, patrium modo interdictum non obstat, quod liberos aequae obligat, atque famulos imperium τῷ δεσπότῃ σκολῷ, domini duri (o), nec isti actus concernant res, in quas patrio imperio aliquid juris est. Hoc enim casu liberi sunt inferiores. Inferior autem, Grotio (p) iterum monente, qua inferior obstringere se non potest, nisi quatenus superiori id placitum fuerit: ampliatem enim non habet potestatem. Licuit hinc ex divina ordinatione (q) jure Ebraeorum Patri liberorum vota rescindere. Debuisse, ait Theodoretus (r), τῆς ὑπὸ τὴν τῷ πατρός ταύτης ἐξουσίας ὑπαχθῆναι τὸν πατέρα βελῶν τὴν ὑπόχρεσιν, ejus quae sub patria potestate agens promiserit, patrem promissionem firmare. Cujus ratio, Pufendorfio (s) notante, non hac solum fuit, ne imprudens aetas, inconsulta pietatis specie nota, seipsam nimia vovendo fortunae everteret; sed etiam ne vel paterna bona votus ejusmodi onerarentur, vel opera debita interciperentur. Sic ut isthaec potestas haecenus non ex lege positiva, sed naturali ratione profluat; cum nemo qui alteri subiectus est, valide disponere queat circa eas res, in quibus alterius potestati subiacet. Colli-

(m) l. 2. opp. Symposiac. l. 7.
(n) J. R. P. l. 2. c. 5. §. 3-

(o) J. P. 2. 18.

(p) 2. J. R. P. l. 20.

(q) Num. 30.

(r) l. 1. opp. Quae. in Num. 47.

(s) J. N. G. l. 6. c. 2. §. 12.

(t) *ad Numer.*
30. 4.
(u) *Not. in*
Grot. 2. 5. 6.
p. 271.

mat huc etiam *Grotiana* (t) annotatio. An autem vota à parentibus rescissa reviviscant, postquam vovens potestate exiit, disquirat *B. Zieglerus* (u).

(x) *Boll. Ca-*
silin. c. 2.

XXVI. Vi hujus juris regendi quod imperium parentum in liberos exercet, jus etiam aliquod habent circa genus vitæ filij, si tale eligendum & definiendum. Dependet sane inde magna ex parte liberorum felicitas in hac vita, quale vitæ genus eligant; atq; *Sallustio* (x) *is demum vivere atq; frui anima videtur, qui aliquo negotio intentus, praclarum facinorosi, aut artium bonam famam quaerit, sed in magna copia rerum, aliud alii natura iter ostendit.* Cum itaque ex divino jure & præcepto parentibus liberorum cura incumbat, jus aliquod illis circa vitæ genus à liberis eligendum competere manifestum est, ita ut ex illorum consilio & consensu institui debeat, jure naturali liberis prohibente illius neglectum, & dissensus justus contemptum: Ne dicam, familiae etiam paternæ maternæque interesse, quale genus vitæ eligatur, in cujus fraudem filio nil facere licet, ita ut injustè & inhonestè fecerit, quicquid contra hoc jus parentum fecerit.

(y) *Not. in*
Grot. J. B. 2.
§. 3. p. 269.

Quamquam enim hoc jus parentum, *Dn. Zieglero* (y) explicante, directivum potius quam coactivum sit, quod naturalibus inclinationibus vim facere non possint; directioni tamen huic locum relinquere tenentur liberi, seu juri patrio & superioris, donec illa sit manifestè injusta, & cum certa illorum

(z) *Cas. Confe.*
c. 19. *Feb. 1.*
9. 4. p. 933.
(a) *Oper. &*
dier. 7. 195.
(b) *l. 3. Carm. 7*

perniciè, anima imprimis, conjuncta, uti de limitibus potestatis patriæ disputat *Dante* (z). *Εὐδαίς δ' αὖ καλῶν*, ὅς ἐν εἰσότητι τιθῆται, bonus est, qui bene monenti, uti *Hesiodus* (a) loquitur, multo magis patri bene consulenti, paruerit. Nec hoc tantum locum habere dicimus, si ad genus aliquod vitæ secularis se applicare cum animo suo constituunt liberi, secundum illud *Propertii* (b): *Hic satus ad pacem, hic castrensibus utilis armis, natura sequitur semina quisque sua*; sed & si genus vitæ Ecclesiasticum eligere volunt.

(c) 2. *2c. 9.*
28. art. 9. Resp.

Thoma (c) proin disciplinae non subscribimus, quando post annos pubertatis liberos posse jam se voto religionis obligare, vel simpliciter vel solemniter absque voluntate parentum contendit; sic ut liceat, uti alii explicant, parentibus invitis exire à domo paterna, modo parentes non sint in tali constituti necessitate, ut illis non aliunde quàm à filio subveniri possit. Sequuntur *Thomam* communiter.

Ex

Ex Jesuitis, *Toletus* (d), *Bellarminus* (e), *Cardinales*, *Reginaldus* (f), *Lefsius* (g), *Escobar* (h): Ex ordine Prædicatorū, *Antoninus* (i): Ex Benedictinis, *Sayrus* (k): Ex Franciscanis, horum aliquando Definitor Generalis, & per Germaniam & Belgium Commissarius Generalis, *Marchantus* (l), aliique. Graviter verb contra, affectum quo sint tali casu boni parentes una exprimens, scripsit *Petrus Ærodius* (m) de jure Patrio ad filium, quod se infcio & dissentiente vitam religiosam esset ingressus. Et hoc merito. Quod enim est liberi consilij, quale est votum status Ecclesiastici, non tollit officium necessarium, quale est obedientia parentibus debita, sed cedit eidem. Audiendum hic illud Samuelis (n) ad Saulem, qui amorem Dei singularem, ejusq; per sacrificia Deo alias gratulatum præ se ferens, mandatum Dei de delenda Amalekitarū gente, etiam pecoribus occisis, transgressus erat: *Obtemperare præ sacrificio bonam, obedire præ adipe ardetum*. Pari nimirum ratione, obtemperare parentibus, quod est divini & naturalis præcepti, melius est omni vita monastica, & ex instituto humano religiosa. Nemo est nescire, odisse & contemnere parentes in ordine ad Dei amorem & Christi sequelam, uti dissentientes contendunt, si religionis divinitus non mandatæ prætextu, & obtento Dei cultu, qualem Deus à nobis non requisivit, parentibus officia debita denegentur: quam disciplinam ipse Christus improbat (o). Sane ex qua ratione dissentientes negant filium posse intrare religionem, si parentes habet in necessitate actuali gravi, vel extrema constitutos, quibus se opitulari posse sperat, cum afflictis aliunde non affulgeat auxilium, quia ut *Marchantus* (p) loquitur, *obligatio juris divini naturalis antecedit omne opus voluntarium* (quale est intrare religionem) & liberum, quantumcunque sanctum, ei que præferri debet; ex eodem etiam negari potest, licere filiis invitis parentibus, etiam extra talem necessitatem, quam excipiunt, constitutis transire ad vitam monasticam; quia obedire parentibus κατὰ πάντα (q) æque J. N. præcipit liberis, atque ἀντιπαρῆσθαι, & uti *Hierocles* (r) loquitur, τὸν τῆς χάριτος ἀποδιδόναι ἕρπον, natura rependere gratiam. Sacro enim huic referendæ gratiæ officio, uti apud Judæos votum liberorum per Korban multū derogabat, monente *Seldeno* (s), & doctissima diatriba in primis explicante Ven. Dn. D. *Sebastiano Schmidio* (t), à Christo proin-

(d) *Instr.* l. 4. c. 17. n. 13. 22. c. 18. n. 7. l. 5. c. 7. n. 6.
 (e) s. 2. *Opp.* l. 2. de *Mon.* c. 36.
 (f) *Prax. For.* panis, l. 20. c. 20. *sch.* 3. n. 20. *sq.* f. 625.
 (g) de *J. & J.* l. 2. c. 41. *dub.* 3. n. 35. f. 583.
 (h) *Theol. mor.* w. 6. Ex. 7. c. 2. q. 24. p. 721
 (i) *Sum. P.* III. s. 16. c. 2. §. 4.
 (k) *Theol. Cas.* *Consc.* l. 7. c. 6. n. 8. f. 414.
 (l) *Tribuna.* *sacr.* w. 5. s. 2. q. 4. *concl.* 2. f. 506.
 (m) de *jure patr.* p. 36. *sq.* 64. *sq.* per *100.* *libr.*
 (n) l. *Sam.* 15. 22.
 (o) *Matth.* 15. 4. (p) l. c. 37. 5. s. 14 q. 2. *dub.* 1. f. 502.
 (q) *Coloss.* 3. 20.
 (r) *Commens.* in *Act.* *Pythag.* p. 16.
 (s) *J. N. G.* l. 7. c. 2. p. 834.
 (t) de *invektiv.* *Christi* in *Pharis.* *Matth.* 15. 3. 8. 20. *sq.*

improbatum ; ita votum religionis invito patre emissum, derogat ex rationis paritate sanctissimo obedientiæ officio, & proin similitur improbari debet. Voti enim vinculum minus constringit, quam mandatum & ordo divinus, ita ut quicquid filius etiam voteat, quod libero fit actu, officio parentibus debito, quod actus est necessarius, derogare nil debeat & possit. Διαροῦθῶμεν, inquit Plato (u), ὁ σμικρὸν πρότερον εἶπομεν, ὡς ἔδδεν πρὸς Θεῶν τιμιώτερον ἀγαλμα ἂν κησαίμεθα πατρὸς καὶ προσάτορος παρεμύνασθαι γῆρα, καὶ μητέρων τὴν αὐτὴν δύναμιν ἰχυσῶν ὡς ὅταν ἀγάλλῃ τις, τιμῆς γίνθων ὁ θεός, existimandum est, nullum apud Deos magis honorandum simulacrum habere nos posse, quam patres & avos senio confectos, matresque similiter. Quibus honoratu Deus gaudet, alioquin eos minime exaudiret. Ne dicam, parentes revocantes liberos à vita monastica non magis peccare, quam peccant parentes revocantes eosdem à voto per Korban. Alia non adduco argumenta, gravissime tractata ab Erodio.

(u) II. de LL.
f. 682.

XXVII. Pertinet huc etiam *jus parentum circa liberorum matrimonia*, quæ etiam divino & naturali jure illorum subjacent directioni efficaci, cum quod κατὰ πάντα per omnia liberi illis sint subiecti, uti κατὰ πάντα illi obedire (x) quoque debent, ita ut parentes liberis, non hi sibi ipsis prospicere de matrimonio, & filiis uxores, filiabus autem maritos dare jubeantur (y); tum quod nuptiæ felicitatem liberorum concernant, quæ ex gubernationis & educationis officio atque sine parentibus curæ esse debet; tum ne, quod non malè notat Hornius (z), filius duca uxore, invito parenti vel heredem adducat, vel invisam nurum: tum ne filia contra voluntatem patris sacris eripiat. Χριστιανῶν ἠρωτική ἐνάργεια, inquit Cyrillus Hierosolym. (a), τὸ τιμῶν τὰς γονέοντας, τὸ τὴν πόρην ἀμείλαδος τῶν φιλῶτων, καὶ πάσῃ δυνάμει τὰ πρὸς ἀνάγκασιν αὐτοῖς ἐπιτελεῖν, Christianorum est præclara pietas, honorare parentes, & labores educationis rependere, atque omni studio quæ ad quietem illorum pertinent curare. In angustias verò conjecit parentes Elavus (b), in sciis & invitis iisdem nuptias celebrans, iisq; nurum etiam minus acceptam adducens. Præterea cum in plena sui potestate filius adultus nondum sit, in eo potestati & directioni patris adhuc subest, qua ratione copiam sui aliis faciendo, ex societate quæ illi cum parentibus intercedit, illorum jure & imperio, quo ista societas continetur, salvo exire possit, permanens alias sub patrio imperio

(x) Coloss. 3. 22.

(y) Exod. 34.
16. Deut. 7. 3.
Jerem. 29. 6.

(z) de Civit.
l. 6.

(a) Cauch. 7.
f. 70.

(b) Genes. 28.
v. 46.

perio cum adducta uxore, nisi pater illum vinculo isto solverit, vel furtum sui ipsius factururus, quatenus se potestati patriæ parentibus invitis subduxerit. Exercent hoc jus parentes, judicando de filii matrimonio, consensumque suum in desideratas nuptias præbendo, liberisque ut consilium suum consensumque circa hoc negotium à se requirant imperando, prohibendo denique justis ex causis, ne ex proprio consilio nubant. Hinc Demipho Terentij (c), apud quem in *Phormione* hæc inprimis quaestio tractatur, de filio se inscio uxorem ducente questus, *itane tandem, inquit, uxorem duxit Antipho injussu meo: nec meum imperium, ac, mitto imperium, non similitatem meam revereri saltem: non pudere?* Effectus hujus juris penes liberos est, consilium patrum circa matrimonium audire, consensum eorum requirere, & consilio etiam parere. Rectè B. Bæclerus (d) noster, *si necesse est, inquit, consulere, necesse est etiam consultis parere, non iniqua volentibus. Idem enim esset, non consulere, & consultis non parere.* Rursus: *Non consilium hic cuiuslibet consulere valentis spectatur; sed consuluntur ij, quibus parendum est.* Quare non probamus illorum (e) disciplinam, qui teneri quidem filium concedunt, consilium parentum circa matrimonium petere, non tamen illud sequi, ita ut licite possit ipsis invitis, prius tamen consultis, invire matrimonium quod vult: Cautius licet alii (f) loquantur, statum quaestionis quanquam nec & illi per omnia custodiant. Nec tollitur hoc jus imperii paterni per libertatem, quam in contrahendo matrimonio ex jure naturali, & suo etiam agendi jure habet filius, uti per eandem non tollitur interdictum de non ducenda proxima consanguinea. Eximiè Homeri (g) Philosophia libertatem liberorum in connubio cum jure parentum componit, quando Achilles Agamemnoni ex filiabus quæ placeret, ut ad domum Pelei patris abduceret, offerenti respondit: *Κύρην δ' ἢ γαμβῶν Ἀγαμέμνονος ἀτρεΐδαο, ἢ δ' εἰ χρυσείῃ ἀφροδίτῃ κάλλος δέξοι, ἢ γὰρ δ' ἀθηναίων γλαυκῶπιδι Ἰσθαριεΐσσι, ἢ δὲ μιν ὡς γαμβῶν, filiam non ducam in uxorem Agamemnonis Atridae: nec si aurea Veneri pulchritudine certaret: operibus autem Minerva Casia par esset:* Addens: *Πηλεὺς δὲν μοι ἔπειτα γυναῖκα γαμβύσσειται αὐτὸς, Peleus pater mihi uxorem desponsabit ipse.* Et cum puellas Græciæ laudasset, subjicit: *Τάων ἢ κ' ἰδέλωμι φίλην ποίσομαι ἄλοισιν, harum quam voluero dilectam faciam uxorem.*

XXVIII. Quanquam verò Terulliano (h) monente, *filij sine consensu*

(c) *Phorm.*
act. 2. sc. 1. ini.

(d) *Com. in Gros. l. 2. c. 5.*
p. 165.

(e) *Sanchez,*
l. 4. de matr.
disp. 23. n. 10.

(f) *Bellarmin.*
de matr. c. 19.
vert. propof.

Reginald.
Prax. For.
pan. f. 624.

(g) *Iliad. l. 9.*
v. 145. 386
seqq.

(h) *l. 2. ad ux.*
c. 6. f. m. 5340

consensu patrum rite & jure non nubent; attamen cum matrimonium non quoad essentialia sua à consensu parentum dependeat, sed hic tantum principium sit, à quo in fieri matrimonium dependere dicendum: jus paterni imperii circa liberorum connubia censemus illa tantum dissensu suo irrita posse facere, quæ ad matrimonium ut in fieri est, & adhuc esse dici potest, possunt referri. Sequitur hinc, quod, si nuptiæ sint in facto consummato per concubitum, clandestinæ licet sint & invitis etiã parentibus contractæ, maneat ratæ, licet ipse nuptiarum contractus sit illicitus. Nam iste concubitus ex illorum contractu non solum ad matrimonium ut una caro fiant, ab illis ordinatur, sed & ejusmodi nuprurientes ad matrimonium, ut notat naturalem maris & foeminae ad invicem inclinationem, cum conjunctionis appetitu conjunctam, ineundum jus habent, quod qua tale patrio imperio non subjacet, nisi quoad directionem ad certum individuum; cum pater ad naturale istius contractus quod in matrimonio etiã datur, filium nec cogere, nec eidem, ne cum ulla foemina matrimonii causa contrahat, prohibere possit. *Contractus matrimonialis*, inquit B. *Hulsemannus* (i), quem *Zieglerus* (k) sequitur, non purè electivus, sed naturalis quoad speciem, electivus solum quoad determinationem individui, cum quo placet contrahere. Suo itaq; jure etiã usi liberi ad contrahendum matrimonium, quo à parentibus privari non possunt, exercendo simul actus, qui natura sua non nisi ad consummandum matrimonium, ejusdemque usum ordinati sunt, hoc sine ut conjugium suum consumment, cum contraxerint, contractumque consummaverint; non videtur, re non amplius integra, pater id posse irritum pronunciare, ad quod agendum filius etiã jus à natura habuit, quo à patre privari non potest, & in quod qua tale patris potestas nulla est, etsi illegitimè, suo jure patrem privando, egerit.

XXIX. *Jus parentum in liberorum operas secundum vices temporum, atque operarum diversitatem quas liberi edunt, variat.* Verum est equidem illud *Aristotelis* (l): *Οὐδὲν ποιεῖσθαι ὁ υἱὸς, ἂν εἴη τῶν ὑπὸ πρυμνῶν δίδρακον ὅς' αἰεὶ δεῖται, quicquid fecerit filius, nihil beneficii à patre accepti dignum fecerit: semper igitur debet:* Hoc tamen operum debitum rectè explicandum est. Tempore imperfecti judicii nūl quod operæ pretium à liberis fere expectare licet,

(i) *Brev. c. 21. n. 14. p. 49b.*
 (k) *Not. ad Grov. l. 2. f. B. P. c. 5. n. 10.*

(l) *8. Ethic. n. 14.*

licet, nec hi parentibus facile præstiterint. Certè quicquid etiam fuerit opellæ, pars erit obsequii respondentis parentum jussis, ad liberorum educationem pertinentibus. Quod verò attinet tempus perfecti judicii, quo parentibus, & aliis etiam, utilem operam præstare possunt, quamdiu sunt sub potestate patria, & à parentibus ea quæ ad victum, amictumque, & honestam vitæ sustentationem, aliasque necessitates varias pertinent, expectant, quia vicissim ab illis hi postulare possint non obsequii tantum operas, quas cum parentibus, tum ex illorum jussu & mandato aliis præstant, sed & fructus operarum quas propria aliis præstant industria, inde non dubitandum esse videtur, quod tali societatis inter parentes & liberos statu, non solum liberi non liberam habeant operas, sed & planè iniquum sit, parentes onera sustentationis, ne de educatione quid dicam, liberorum ferre, liberos autem sibi tantum & aliis prodesse, laborisque mercedem à parentibus postulare velle.

Augustum refert Suetonius (m), *veste non temerè alia, quam domestica usum esse, ab uxore & sorore, & filia nephibusque confecta.* Durius autem justo tractant (m) August. c. 73.

liberos parentes, si debitum operarum industrialium etiam tum urgent, quando liberorum adulatorum variis necessitatibus atque indigentia succurrere ne ligunt. Huic parentum juri quale liberorum obsequium respondeat, Hierocles (n) docuit: *Προτιμότερον δὲ εὐτυρίας διαπραΐαν ἐπὶ γούτων παρατιμῶν ἀνευχεμονῶν δὲ μᾶλλον εὐτύχῳ ἢ μᾶλλον ἐπίτιμον γίνεσθαι, καὶ δυλοπρωτίως καὶ μᾶτε ἰσίας δαπανώμενης φειδωλὸς γενομένης, ἀλλὰ πάντα πρὸς τὴν ἰσοίαν χρεῖαν ἰσότητος παρέχοντες γενοῦσθαι, καὶ ἰσοίους ἐπὶ τοῖς εἰς ἑαυτοὺς πόρους τε καὶ ἀναλώμασι, δεῖκε πὸς τὴν προτιμῶν quidem necessitatibus à parentum cura*

προτιμῶν: imo nec propter sumptuam magnitudinem fieri parciores, sed omnia prompte & alacri animo in illorum usum adferre: latari denique toleratis illorum nomine laboribus atque impensis. (n) in A. P. p. 55. seq.

XX X. Sequitur jus imperii parentum in liberorum bona, itidem secundum vices temporum, & bonorum diversitatem explicandum. Tempore nimirum imperfecti judicii, quo omnes liberorum actiones sunt sub dominio parentum, *filius aut filia capax est, secundum Grotium (o), domini in res ex jure gentium, sed exercitium impeditur ob judicij imperfectionem. Quare ut res omnes liberorum*

(m) August. c. 73.

(n) in A. P. p. 55. seq.

(o) J. B. P. 2. 5. 2.

E rorum

consensu patrum rite & jure non nubent; attamen cum matrimonium non quoad essentialia sua à consensu parentum dependeat, sed hic tantum principium sit, à quo in fieri matrimonium dependere dicendum: jus paterni imperii circa liberorum connubia censemus illa tantum dissensu suo irrita posse facere, quæ ad matrimonium ut in fieri est, & adhuc esse dici potest, possunt referri. Sequitur hinc, quod, si nuptiæ sint in factò consummato per concubitum, clandestinæ licet sint & invitis etiã parentibus contractæ, maneant ratæ, licet ipse nuptiarum contractus sit illicitus. Nam iste concubitus ex illorum contractu non solum ad matrimonium ut una caro fiant, ab illis ordinatur, sed & ejusmodi nupurientes ad matrimonium, ut notat naturalem maris & foeminae ad invicem inclinationem, cum conjunctionis appetitu conjunctam, ineundum jus habent, quod qua tale patrio imperio non subjacet, nisi quoad directionem ad certum individuum; cum pater ad naturale istius contractus quod in matrimonio etiã datur, filium nec cogere, nec eidem, ne cum ulla foemina matrimonii causa contrahat, prohibere possit. *Contractus matrimonialis*, inquit B. *Hulsemannus* (i), quem *Zieglerus* (k) sequitur, non purè electivus, sed naturalis quoad speciem, electivus solum quoad determinationem individui, cum quo placet contrahere. Suo itaq; jure etiã usi liberi ad contrahendum matrimonium, quo à parentibus privari non possunt, exercendo simul actus, qui natura sua non nisi ad consummandum matrimonium, ejusdemque usum ordinati sunt, hoc fine ut conjugium suum consumment, cum contraxerint, contractumque consummaverint; non videtur, re non amplius integra, pater id posse irritum pronunciare, ad quod agendum filius etiã jus à natura habuit, quo à patre privari non potest, & in quod qua tale patris potestas nulla est, etsi illegitimè, suo jure patrem privando, egerit.

XXIX. *Jus parentum in liberorum operas secundum vices temporum, atque operarum diversitatem quas liberi edunt, variat.* Verum est equidem illud *Aristotelis* (l): *Οὐδὲν ποιεῖσας ὁ υἱός, ἄξιον τῶν ὑπὸ τῆς πατρὸς δίδρακται ὡς δὲ τοῖς θεοῖσι, quicquid fecerit filius, nihil beneficii à patre accepit dignum fecerit: semper igitur debet: Hoc tamen operum debitum rectè explicandum est. Tempore imperfecti judicii nil quod operæ pretium à liberis fere expectare licet,*

(i) *Brev. c. 21. n. 14. p. 49b.*
 (k) *Not. ad Gros. l. 2. f. B. P. c. 5. n. 10.*

(l) *S. Ethic. n. 14.*

licet, nec hi parentibus facile præstiterint. Certè quicquid etiam fuerit opellæ, pars erit obsequii respondentis parentum jussis, ad liberorum educationem pertinentibus. Quod verò attinet tempus perfecti judicii, quo parentibus, & aliis etiam, utilem operam præstare possunt, quamdiu sunt sub potestate patria, & à parentibus ea quæ ad victum, amictumque, & honestam vitæ sustentationem, aliasque necessitates varias pertinent, expectant, quin vicissim ab illis hi postulare possint non obsequii tantum operas, quas cum parentibus, cum ex illorum jussu & mandato aliis præstant, sed & fructus operarum quas propria aliis præstant industria, inde non dubitandum esse videtur, quod tali societatis inter parentes & liberos statu, non solum liberi non liberis habeant operas, sed & planè iniquum sit, parentum onera sustentationis, ne de educatione quid dicam, liberorum ferre, liberos autem sibi tantum & aliis prodesse, laborisque mercedem à parentibus postulare velle. Augustum refert *Suetonium* (m), *veste non temerè alia, quam domestica usum esse, ab uxore & sorore, & filia neptibusque confecta.* Durius autem justo tractant liberos parentes, si debitum operarum industrialium etiam tum urgent, quando liberorum a dultorum variis necessitatibus atq; indigentia succurrere negligunt. Huic parentum juri quale liberorum obsequium respondeat, *Hierocles* (n) docuit: *Πρίτοι μὲν δὲ ἀντιρῆσις θεραπείαν ἐπὶ γούτων παρατιτῶν ἀνυπακούειν δὲ μᾶλλον αὐτῶν ἢ ἂν μᾶλλον ἐπίπονον γίνονται, καὶ διλοπρωσίς καὶ μὲν ἰσίας δαπανώμενης φειδωλὲς γινόμενες, ἀλλὰ πάντα πρὸς τὴν ἐπιούσαν χρείαν ἰσομῶς παρέχοντες γρηθότα, καὶ ἰδομένους ἐπὶ τοῖς εἰς ἐκείνους τόποις τε καὶ ἀναλώμασι, δεικνύσιν ὅτις ἐπιπροτίω quidem necessitatibus à parentum cura avocari; sed illa tanto magis delectari, quanto exsistit labore & servitute plenior: imo nec propter sumtuam magnitudinem fieri pariores, sed omnia prompte & alacri animo in illorum usum adferre: latari denique tolerant illorum nomine laboribus atque impensis.*

XXX. Sequitur *jus imperii parentum in liberorum bona*, itidem secundum vices temporum, & bonorum diversitatem explicandum. Tempore nimirum imperfecti judicii, quo omnes liberorum actiones sunt sub dominio parentum, *filii aut filia capax est*, secundum *Grotium* (o), *dominii in res ex jure gentium, sed exercitium impeditur ob iudicij imperfectionem. Quare ut res omnes libe-*

E torum

(p) de Civit.
l. 1. c. 2. § 5.

(q) Inst. par
quas: per. nob.
acquiri §. 1.

(r) Not. de
Grot. l. c. p. 161.

(s) Quam in
not. P. 34.
p. 34.

fortum parentibus acquirantur non naturalis est. Dissentit *Frideric. Hornius* (p), simpliciter, nulla facta temporum ætatis liberorum vel etiam bonorum distinctione, pronuncians, *pater substantia & facultatibus accedere, quicquid fortunarum, opera & industria filij fuerit acquisitum. Quia omnia patri in caput filij potestas est, etiam bona qua filij studio obveniunt isti adscribenda.* Verum non naturalis juris hæc disciplina est: & asserere, quod parentibus acquirantur indistinctè omnia, quæ filius suo labore & industria paraverit, merito *Justiniano* (q) videtur inhumanum, libenter licet concedamus quod, si vel maxime inter peculium profectivum & adventivum distinguamus; isto ætatis tempore primo propria industria, cum omnes liberorum actiones sint sub directione patris simplici, ut *Grotium* corrigens loqui mavult *Feldonus* (r), sibi nihil acquirere possit, atq; propriæ industriæ vix locus videatur esse relictus, aut tali operæ, quæ digna sit, ut mereatur comparari cum beneficio parentum, illorumque laboribus & sumptibus in educationem impensis: Hoc tamen non impedit, quo minus vel per successionem ab intestato, vel per testamentum, vel per donationem sibi, non patri aliquid acquirat, cum lex naturalis aliorum liberalitati, quæ incommodum tenerioris ætatis cedit, non obstat, sed potius faveat: licet patri, cum ordine naturali & jure proxiimo, ejusmodi bonorum adventivorum administratio atque usufructus etiam, cum ob onera educationis eo melius ferenda, tum ob præsumtum liberorum consensum, & studium referendæ gratiæ, permitti debeat. *Thucydides*, rursus inquit *Hierocles* (s), qui hoc officium liberorum eleganter ab ipsa natura deducit, ὁ ἄριστος, ὁ δὲ δίδωσι ἐ τῆς ἀρετῆς ἐπιπέρι, μὴτε ἐπιμάτου φουδούριου κίωσ, μὴτε χερματίας, ἀλλὰ ἕλεσται αὐτοῖς ὑποτάττοπιαν οἷς ἄλλα τὰ τοιαῦτα, ille est verus honor parentum, quem exhibet virtutis scopus; cum nec corporibus ipsis, nec pecuniis parentum, sed sicut nec illis ad ejusmodi omnia subiciamus. Contrariari denique *J. N.* negamus, si aliter pater filii, suisque necessitatibus consulere non potest, quando bonis adventiviis ejusdem, cum redditus ex illis non sufficiunt, in hunc finem utitur; citra obligationem naturalem illa restituendi, si bona fide in filii nutritionem & educationem, urgente vera necessitate fuerint versa.

XXXI. Quod

XXXI. Quod verò alterum attinet ætatis liberorum tempus, sub patria potestate, cum jam iudicium ætate maturit; quoad peculium *profectuum* res caret difficultate. Cum enim à filio ex re patris acquiritur, atque ut inutilitatem patris illud erasceret filius, hoc sine patris abconstituerit, cum Æta ad patrem pertinere manifestum est; cum ejus intuitu res fuerit à filio parata; pater etiam non ad rem tantum, sed & ad fructus suæ rei jus habeat, sic ut citra illius consensum ne industriales quidem ab alio percipi possint. Ex quo pater quid habendum sit de Philosophia Reginaldi (t), quando, cum filius à patre ad opus ali- quod peragendum certam pecuniam acceperit, & ipse interea sua indu- stria aut parsimonia reservaverit aliquid peracto rite opere, parte illum tale residuum pro arbitrio alienare, contendit. Tale nimirum jus alienandi rem patris citra ejus consensum filius non habet, qui cum in utilitatem patris illam tractare tenetur, & ad hoc accipit, obligatur quoque ad restituendam, si parte pecuniam trahendo aliquid reservaverit; certe de residuo patrem cer- siosem facere, nec eo inscio id retinere debet; tantum abest, ut alienare liceat. *Edepol fecisti furtum, ætati malum, quod istha fla- gitia me celasti, & patrem, ait Phœtus (u).* Subtiliter enim furto quæ subtrahuntur, clam subducuntur. Bona autem quæ vel per successionem ab intestato, vel per testamentum, vel per donationem nato adveniente tali ætate, in ea nihil juris patri, quo illa occupet, erit, cum quicquid juris in illa aliis erat, in filium sit translatum, & à filio sibi non patri acquisitum; patri licet usufructus denegandus non videatur, quamdiu filius sc. à patre non separatus sed sub illius potestate fuerit, atque talium bonorum administratio, cum filii statum etiam bona ipsius sequantur: Nisi & quoad usum tantum filio sine concessa, v. c. beneficia, stipendia, pensiones. Ita quæ filius sum, quando apud patrem adhuc vivit, per propriam sibi ac- quirat industriam, sic ut ea quæ patri tenatur præstare ex voto interim præstet, propria etiam eidem manere, nec bonis pa- rentum accrescere, requiritur est, cum quoad illorum acquisiti- onem nulla filii erga patrem obligatio existat: Unde nec quæ illi per se non debentur, propter filii industriam eidem deberi dicenda sunt. Par ratio est illorum quæ filius vel in bello, vel

(t) Prax. Fori
Pan. l. 20.
c. 2. f. 2. n. 17.

(u) Buchel.
Ab. l. f. 2. n. 17.

extra bellum, ex aliquo officio publico acquirit, si pro se, non pro parente istas operas præstat. Non enim patri sed reipublicæ istam debet præstatque operam, ex obligatione quam non tam patri quam patriæ debet: Ergo quicquid sic acquirit, non tam patri quam sibi acquirere dici debet; cum patria potestas plane per accidens ad illud se habeat.

XXXII. Jus hoc regendi an ad liberorum venditionem usque se extendat, & jus vendendi complectatur, etiam dispiciendum. Affirmat Grotius (x), potest, inquit, pater filium oppignorare, & si necesse sit etiam vendere, ubi alia ratio eum alendi non suppetit. Addita ratione, quod censetur ipsa natura jus dare ad id omne, sine quo obtineri non potest quod ipsa imperat; allatisq; certarum gentium exemplis & consuetudinibus, hanc liberorum venditionem exercentium; quibus plura addidit Dn. Pufendorfius (y): Ex quibus constat, in jus civile quidem plurimum, non tamen omnium populorum, venditione charissimorum horum pignorum abiisse. Quanquam enim & de Vesogothis Formandes (z) autor sit, qui avaro mercatori exposcenti victus necessitate filios etiam tradiderunt, cum Thracias tenerent, LL. tamen Wifiothorum (a), ceu antiqua lex, legitur, non licuit parentibus filios suos quocumque contractu alterius dominio subigere. Parentibus, habet lex: filios suos vendere non liceat, aut donare, aut oppignorare. In Edicto Theodorici, quod exhibet Lindenbrogius (b), idem non solum prohibetur, sed & factam necessitate cogente liberorum venditionem, ingenuitati eorum non præjudicare statuitur. Et si verò apud nos casus hic, ut ob summam egestatem liberi à parentibus vendantur, non facile videatur dabilis, cum quod tantum eleemosynarum nunquam videatur defuturum indigentibus, ut in tantam desperationem prolem vendendi teneantur incidere, tum quod servitus abrogata sit; attamen cum apud alios populos hæc consuetudo hodie adhuc vigeat, quid seposita civili lege, in statu naturali, quem considerare nostri fori est, liceat, explicabimus. Et sane antiquissimam esse hanc liberos tam immaturæ ætatis, quam adultos, vendendi consuetudinem, inde constat; quod Rahel & Lea Jacobi uxores,

(x) J. B. P. 2.
5. 5.

(y) de J. N.
G. 6. 2. 9.

(z) de reb.
Gen. c. 26.
(à) l. 5. tit. 4.
c. 12.

(b) Cod. LL.
Antiq. f. 245.
c. 94. seq.

(c) Gen. 31. 15.
conf. Gen. 29.
18. 27. c. 30. 26

questæ de duritie patris, Labanis, dixerunt: *Nonne extranea reputata sumus ei, כיִרַיִתָּנִי* quia vendidit nos, tradendo sc. eas Jacobo,

cobo, suam operam isti Syro locante, loco mercedis, explicante
 B. Lubero (d). Liberi verò cum perse non sint in commercio,
 liberam illorum, ceu rerum venalium, vendendorum fa-
 cultatem minimè parentes habent: Cum ex generatione non
 majorem sibi in liberos potestatem arrogare possint, quam le-
 gitima permittit educatio, & finis vitæ inter parentes & libe-
 ros socialis. Redit ergo quæstio ad summam, non *quantum gra-*
vet, uti *Lessius* (e) *jus natura* permittit credit, patris necessita-
 tem, qua vel ipse primo & præcipit, filius non nisi conse-
 quenter premitur, uti *Plutarcho* (f) scriptore. cum Athenis ἀπας
 ὁ δῆμος ἢ ὑπόχρεως τῶν πλειόνων πολλοὶ καὶ παῖδας ἰδίους ἠναγκάζοντο
 πωλεῖν, totus populus ære alieno à divitibus oppressus erat, multi etiam
 liberos suos, nulla lege prohibente, distrahere compellebantur: vel fi-
 lius æqualiter patitur, cum patre, ita ut huic alia ratio istum
 alendi non suppetat, de quo casu *Grotius* inprimis loquitur.
 Certum est, quod hoc casu venditio liberorum plus favoris
 habeat, quam in illo; quem etiam intelligit *Ravennas* *Epis-*
copus *Jornandes* (g), *haud secus*, inquit, *parentes faciunt, salutem*
suorum pignorum providentes, satius deliberant ingenuitatem perire,
quam vitam; dum misericorditer alendus, qui venditur, quam mortu-
rus servatur. Illos etiam qui dissentiunt, vocabulo *venditionis*,
 quod videtur exprimere actum tam nobili objecto, quale
 sunt liberi, planè incongruum, & *servi*, quorum ex juris he-
 rilis abusu miserrima olim fuit conditio, cui natos non nisi
 pater ἀσπονδῶς subjecerit, offendi potius existimaverim, quam
 re ipsa intra terminos à jure naturali positos constituta, &
Aristoteli (h) etiam explicata; ceu ex illis patet, quæ à *Feldeno* (i)
 contra *Grotium* disputantur. Omittantur quæ offendunt vo-
 cabula, & dicatur, licere parenti in extremo necessitatu casu, quo
 vita indeclinabilius redimenda est jacturâ libertatis, uti loquitur *Dn.*
D. Alberti (k), filium quem alere non aliter potest, alienæ po-
 testati & arbitrio permittit, ut ob alimentorum & eorum quæ
 vitæ necessaria sunt præbitionem, vicissim illis, à quibus ista
 accipit, obligetur, & opera utilia tamdiu præstet, donec
 pro alimentis quantum satis est reddiderit. Unde cum in-
 fanctes in libertate nati, ex quo ista beneficia acceperunt, diu
 fuerint alendi, antequam opera eorum domino utilis esse possit, & se-

(d) *Comm. in*
Gen. l. 4.

(e) *de l. & f.*
l. 2. c. 5. d. 40
n. 17. f. 44.
 (f) *s. 1. oppo-*
Solan. f. 85.

(g) *de rebus*
Genic. c. 26.

(h) *l. 8. Est. 12.*
 (i) *Not. in*
Grot. 2. 5. 6.

(k) *Compend.*
f. N. P. 12
c. 11. §. 14.

quentes opera sui temporis alimentis respondeant, vix effugere illis servitutem licet, nisi pro alimentis quantum satum est, ut diximus, reddant, censente Grotio (l).

(l) *J. B. P. II.*
s. 29.

Ipsa servitus juri naturali non contrariatur, dura licet sit. Unde non peccat pater, si ex duobus malis minus eligendo, filio ita consultum isto duro necessitatis puncto, prout licet. Seldeno turpitudinem hujus pacti objicienti, respondet Lentulus apud Livium (m):

(m) *l. 9. c. 4.*

Subeat ista quantacumque est indignitas, & pareatur necessitati. Et huic permissioni, qua non accepto pretio alienæ potestati à parentibus ita liberi permittuntur, etiam favet Cl. Beermannus (n).

(n) *Potius. Patr. n. 5.*
p. 305.

XXXIII. Cæterum venditionem propriè dictam quod attinet, quæ sit interveniente pretio, varios illa quoque habet gradus, variaque admittit temperamenta. Nimirum ista liberorum illo duro necessitatis telo urgente instituta venditio, vel sit ratione operæ tantum, vel sit simul etiam ratione personæ, in respectu tamen ad operas. Servum enim idèd præcisè quæ homo est, nemo emit, sed propter operas & utilitatem ex ejus opera percipiendam; & quo operam personæ & servitium perpetuo, vel quamdiu placuerit, habeat, emit quoque servum ratione personæ. Filium ineuntis ætatis ratione operæ tantum vix pater vendet, cum isto tempore nullam, certè exiguam operam ab illo sperare liceat; vendendus ergo simul erit quoque ratione personæ. Filii vero adolescentis, & qui variam utilemque operam præstare potest, facilius pater inveniet emtorem. Licet vero hæc venditio quæ sit ratione operæ, urgente patris necessitate domestica, licita omnino sit, non minus tamen etiam licita & justa est venditio nati ratione personæ: Licet illa prius antequam ad hanc descendatur, tentari debeat. Illa propius ad locationem, hæc cum omnimodam rei proprietatem emtori addicit, propius ad veram accedit venditionem. Probamus autem hæjus venditionis justitiam internam, ex divina lege Ebræis data (o):

(o) *Exod. 21. 7.*

Si quis vendiderit filiam suam in ancillam. Loqui legem hanc de filia impubere adhuc, & patre in summam paupertatem, aded ut nihil ex bonis ei omnino superesset, redacto, ex Ebræorum monumentis ostendit Seldenus (p); quam etiam cur non de vera venditione,

(p) *de J. N. l. 6. c. 7.*

temporis nimirum certi, & prout leges admittebant, sed de loca-

locatione, accipere debeamus, nulla videtur ob stare ratio. *Vides autem, inquit B. Brentius (q), in hac lege, quanta olim permissa fuerit parvulis potestas in liberos: Et necesse habuerunt liberi parentibus obedire. Addit B. Rungius (r) rationem: Quia liberi à parentibus vitam acceperunt, aequum est, ut ipsis vicissim serviant: etiam aliis serviendo loco illorum. Subscribit Rivetus (s): alii. Covarruvias (t) rectè pronunciat, vendere dato casu filios, non esse omnino alienum à paterna pietate. Excusat enim patrem necessitas, ex qua hoc jus naturaliter ortum ducit, Grotio (u) monente, & obligatio educationis; cui non nisi hoc remedio extraordinario satisfacere potest, redigendo filium in statum, filio quidem parum gratum, jure naturali tamen probatum. Habet hæc venditio præterea naturaliter exceptionem præstationis operæ, & servitii inhonesti atque inhumani. Unde singulariter etiam pudicitia filia, quam pater vendiderat, Deus cavet (x). Non enim absolute hæc venditio, sed cum pacto fieri debuit, debetque, sic nimirum, ut præstita emtori justa satisfactione, oblatoque alio mancipio, pristinam possit venditus recuperare libertatem; neve interea temporis inhumanè tractetur. Hoc enim uti non licet in mancipia quæ ex jure belli talia sunt, ita multo minus in nostros natos infelices. Ipse Deus legem, qua filiam Ebræam vendere permittit patri, singulari temperavit humanitate. Non enim, Seldeno (y) ex Ebræorum monumentis observante, venditio hæc fiebat, nisi per leges patrias ancilla spes saltem dubia esset, nabendi autem emtori, aut filio suo. Præsumebatur enim emtionem hujusmodi in nuptias fieri. Plura hujus temperamenti laudatus vir adducit, cui post Grotium (z) addendus Rivetus (a). Non malè hinc Dn. Kulpisius (b) effectum hujus venditionis perfectam servitutem, in quam filius detrudatur, esse negat; sed ut alteri constituatur jus aliquod reale, dominio analogum, utendi servitio filij. Præterea cum Conringio (c) monente, pater filij commodum prius habere debeat, suum postponere, & ex filio sibi nihil utilitatis nisi per accidens quarere, plus favoris habet illa venditio, quæ in usum liberorum primo cedit, propter liberos ipsos instituitur, & illorum potius quam parentum res querit. Probatumque Conringio (d) non solum, sed & Pufendorfius (e) Edictum Theodorici, & Legem Wisigothorum, vendere liberos ali-*

(q) Comm. in Exod. l. c.

(r) Comm. in Exod. l. c.

(s) Comm. h. l. p. 13.

(t) tom. II, opp. l. 3. c. 14. §. 4. f. 245.

(u) J. B. P. 2. 5. 29.

(x) Selden. l. 6. Fagius apud Rivet. l. c.

(y) de J. N. G. 6. 7. p. 74. seq.

(z) Not. ad Exod. 21. 7. seq.

(a) l. c.

(b) Colleg. Gros. Extr. 4. §. 3. p. 41.

(c) de Fin. Imp. l. 19. p. 350.

(d) l. c.

(e) J. N. G. 6. 2. 9.

- (f) s. 2. l. 3.
c. 14. n. 4.
- (g) c. 15.
- (h) in Gros.
l. 2. c. 5. §. 5.
- (i) Annot.
Gros. l. 2. c. 5.
p. 728.
- alimenterum gratia vetantem, explicat de alimentis in usum parentum cedentibus: Covarruvias (f) licet parentibus permittat ob inopiam & egestatem filios vendere. Loqui enim Episcopum Segobiensem de parentum commodo potius, quam liberorum, docet allegatus ab illo Nehemia (g) locus, quando populus fame oppressus, filij nostri & filia nostra, inquit, multa sunt nimis, accipiamus pro pretio eorum frumentum, & comedamus, & vivamus: sed rō pro pretio eorum in Ebraeo textu non extat; unde nec in LXX. nec in versione Lutheri ad Ebraicam veritatem bona fide adornata legitur. Filium quoque natu majorem, & iudicio pollentem in sui venditionem consentire debere, pietatem suadere ait Dn. Zieglerus (h), propter quam etiam cum suo incommodo, ut consentitur parentes, obstrictus est. Cui sententiæ licet subscribat Dn. Oslander (i), addit tamen bene, melius esse abstinere ab illa venditione, quia videtur adversari affectui naturali parentis in sobolem, & non cogit sapere paternam, sed neglectum corvinum. Nobis casu hoc posteriori, jus patris in liberos imperfectum esse videtur; in cuius exercitium filium pie consentire posse & debere, imperfecte etiam obligari, cum pietas id suadeat tantum, Zieglero monente, non autem invitum cogi posse existimamus.

XXXIV. Sequitur hinc, simili necessitatis casu patri liberos oppignorandi jus competere, cum oppignorare minus sit quam vendere. Regio itaque non tantum, sed & patrio jure licuit Francisco I. Galliarum Regi, filios duos parvulos pro se obsides dare Carolo V. Cæs. Seldano (k) explicatum; ita Patris Regis, & publica requirente necessitate. Injuste autem & descriptos proceres illi Mediolanenses, qui cum Ecelino, tyranno quodam Italiæ, de tradenda sua patria conveniant, pro huius rei societate proprios etiam filios ei obsides tradiderunt, scriptore Monacho Paduano (l).

(k) l. 6.

(l) Chron. l. 2.
s. I. Ker. Germ.
Vrsif. f. m.
605.
(m) J. B. P. II.
55.

XXXV. Superest in coërcendi liberos, quod etiam in utroque tempore ætatis eorundem locum habere Grotius (m) monet, etsi modus coërcendi variet. De ipso jure quin parentibus competat, dubitandum non est, cum necessarium sit ex necessitate finis societatis patriæ, qui sine coërcitione refractariorum non obtinetur. Nubi sine aqua simile est imperium, quod destituitur vi cogendi & puniendi. Maji quippe liberi

liberi emendandi, ad malum prout coercendi, refractarii cogendi, malitiose peccantes, & pertinaciter denique malitiosi puniendi. Ordinem hunc, atque prudentiam qua patrium hoc jus exercendum, ita docet *Seneca* (n): *Officium bonorum parentum est, oburgare liberos nonnunquam blande, nonnunquam minaciter, aliquando etiam admonere verberibus; ut sensus doloris scilicet, ejusque memoria, atque inde natus metus, pueros à malo revocet: Quem tamen hujus castigationis effectum potius in teneriori quam adultiori ætate, apud quam, nisi malitia contumaciæ callum contraxerit, graves admonitiones efficaciores sunt, sperare licet. Incarceratio domestica violentius aliquod remedii genus est, quam ut statim adhiberi tuto possit, permixtum licet, cum sæpius quasi per antiperistasin malitia ad majorem, inquam dato liberiori aere erumpit, agatur ferociam. Pœnæ graviores, & in adultam potius ætatem, cum judicium maturuit, quam quando ex judicii imperfectione, & affectuum per ætatis imbecillitatem nondum subactorum petulantia exorbitantia peccatur, cadentes, sunt alimentorum denegatio, quam à suspensione eorundem ad exiguum aliquod tempus, vel parca eorundem subministratio domestica, puerilis, vel etiam juvenilis petulantia coercendæ gratia facta, distinguendam esse censemus. De hac videtur etiam loqui *Totens* (o), vir inter suos magni nominis, cuius characterem exhibet *Ithamus* (p), concedens, posse parentes aliquando ad tempus, in penam alicujus peccati gravis, & dummodo filium non incurrat notabile detrimentum, negare alimenta; de illa verò *Esco-bar* (q), ceu ex appositis limitationibus patet: *Abdicatio*, qua domo & familia ejecti, ceu indigni, proximo à patre è conspectu abire jubebantur, uti habet formula solennis apud *Valer. Maximum* (r): & *Exhereditatio*. Ista, lege positiva non obstante, licita est eodem jure naturaliter, quo abdicatio, qua vestibus spoliatus, atque à domo ignominiosè missus filius, de suo vivere jubebatur. Vixisse hæc videtur non apud Romanos & Græcos tantum, quod verum, sed etiam apud Ebræos priscos, eandemque vixisse Sara apud Abrahamum, domo ejici cupiens ob perditos mores *Ismælem* (s). Patris enim bonis atque benignitate qui sustentari cupit, patri quoque obedire, nec adversus*

(n) *1. de Clem. c. 14. inis*

(o) *Instr. sac. l. 5. c. 1. n. 11. p. 767.*

(p) *l. 117. f. 700.*

(q) *Theol. Moral. tr. 2. Ex. 6. c. 1. §. 2. p. 6. p. 103.*

(r) *l. 2. c. 7. 34*

(s) *Gen. 20. 9. seq.*

eum impius esse debet, injuste alias ob ejectionem è domo querelas moturus, præprimis si in ea sit ætate, ut ipse, nisi otio indulgete velit, sibi panem acquirere possit. Idem de Exhæredatione sentiendum. Si enim liberi velint esse hæredes bonorum parentum, æquum est, ut illorum obsequantur voluntati: Cui si reluctati fuerint citra sufficientes causas, deprecari,

(s) §. 27, G.
l. 6. c. 2. §. 12.

(t) L. 6.

uri loquitur Dn. Pufendorfius (s), non poterunt, quo minus parentes officio educationis nihil præterea superaddant, eosque exheredes esse jubeant. Citra tamen causas gravissimas ad hoc rigoris & poenæ genus non esse descendendum, rursus Seneca (t) monuit: Numquid aliquis sanus filium ad primam offensam exheredat? nisi magna & multa injuria patientiam evicerint, nisi plus est quod times, quam quod damnat, non accedis ad decretorium filium. Multa ante tentat quibus dubiam indolem & pejore loco jam positam revoces: simul deplorata est, ultima experitur. Nemo ad supplicia exigenda pervenit, nisi qui remedia consumpsit. Hoc parenti faciendum est. Unde ne mentis aliquis impotentia, vel præceps quidam furor, parentes abripiat, in republica, ubi civili imperio patria subest potestas, hujus quoque constitutione harum poenarum insligendarum ratio fuit ordinata. Quod nec Plato (u) notare omisit, minimè in abdicatione nati, quem secundum illius sanctionem oportet

(u) l. 11. de
Rep. f. m. 681.

eis ἄλλοι χόρος ἐξουσίας τὸ ἀνάτορα, alio abire patre privatum, parenti liberam agendi potestatem permittens. Unde non solum Jure Romano, de quo Pufendorfius (x) exheredationis causas sunt definitæ, sed & LL. Wisigothorum (y) atq; Longobardorum (z) licentia exheredandi ad certum modum restringitur. Ex Demostheno autor est Montecatinus (a), quod apud Athenienses nominis filio suo imponendi, atque etiam delendi potestas à lege parenti tributa fuerit: sed videtur hoc posterius pertinere ad liberorum abdicationem, qua eos pater domo suo indignus censendo, singulari nomine privabat.

(x) Paratit. de
lib. & posth.
har. v. c. 6.
p. 620 sq.
(y) l. 4. tit. 5.
c. 10.
(z) l. 2. tit. 14.
l. 12. 23.
(a) Fragm. P.
arr. Rerum p.
Athen. resp.
fragm. ad just.
Comm. l. 2.
Pol. f. 759.
(b) Aniq. l.
16. c. 8.

XXXVI. *In via & neci parentum in liberos non agnosceimus.* Melius circa hanc questionem distinguit, quam docet Alexander, Herodis filius, apud Josephum (b), quem & fratrem Aristobulum apud Augustum Cæsarem tentati beneficii reos pater fecerat, quando genitoris accusationem discussurus, potera, inquit, pater, vel pro regia, vel pro patria potestate in solitas

in fontes animadvertere. Et si enim patri summo civili imperio instructo, hoc ipso etiam in filios seu subditos jus vitæ & necis competat; ex supremo etiam inter suos jure Patriarchas olim habuisse, rectius ex Rubeni filiorum Jacobo facta oppignoratione (c), si non Benjaminum ex Ægypto reducerit, quam facto Abrahami, divino jussu filium immolare volentis (d), quo exemplo ad jus hoc parentibus asserendum *Ardidus* (e) utitur, colligatur, plurimum etiam populorum jure civili potestati patriæ hoc jus concessum fuerit; ex se tamen, & per se imperio paterno qua tali, & jure rectorio, quod inter parentes & liberos in societate patria intercedit, illud contineri negamus, sive in republica, sive extra rempublicam, & in statu naturali consideretur, annuente *Grotio* (f): Quicquid olim *Bodino* (g), hodie autem *Hobbio* (h) & *Friderico Hornio* (i) visum fuerit. *Bodino* responderunt ex Politicis *Arniseus* (k), *Bæclerius* (l), aliique, ex Theologis B. *Danubavermus* noster, *Hobbij* vero disciplinâ falso niti, & ex falso provenire principio, quod suæ substratum ivit Philosophiæ, sæpius monitum. *Hornius* autem summum imperium cum patrio qua tali, quod per se summum non est, licet hoc cum illo conjungi possit, conjungaturque interdum, confundit. Rem ipsam verò quod attinget, de eo nil dicam, factum atrox etiam visum fuisse, si pater vigore civilis vel militaris imperii, aut regio, jure in filios animadvertit, uti ex *Livio* (m) constat, factum Manlii, qui majestate patria & imperio consulari nifus filium supplicio extremo affici jusserrat, omnium patuisse execrationibus. *Ihuanus* (n) certè autor est, ipsam *Cosmum Florentinum Ducem*, cum cædum filii ab altero filio, & sic à cæsi fratre commissam, fratricidam eodem pugione quo fratrem consecerat occidendo, vindicaret, dixisse: *Malo me posteritas infelicem ac duxum patrem prædicet, quam imprudentia & iniquitatis arguat*: Unde etiam omni cura hanc rem silentio præteriri & regi voluit pater vindex. Atrocius sane videbitur, si in ipsam patriam potestatem per se funestum hoc jus eadere, & tam atrox pœnæ genus, quod temeritudini repugnans patriæ plane & cum violentia adversatur, ab ipso paterno imperio privato proficisci statuamus. *Hortus natura*, inquit *Michael Salonijs* (o), ut parentes

(c) *Genes.* 42.
7. 37.

(d) *Genes.* 22.
2. 199.

(e) *de jur.*
patr. p. 5.

(f) *J. B. P. II.*
5. 7.

(g) *L. de Rep.*
c. 4.

(h) *de Civ. 2. 9.*
art. 7.

(i) *de Civit. L. 2.*
c. 2. n. 4. p. 82.

(k) *Relat.*
Polis. l. 5. c. 4.

f. 2. n. 14.

(l) *Constitutio.*
Grot. R. II.
p. 156.

(m) *L. 2.*

(n) *L. 32. f. 159.*

(o) *in 2. 2. 9.*
fuit 65. 422. 2.

sint vindices in filios, puniendo eos morte aut mutilatione. Supra diximus, à fine societatis inter parentes & liberos, qui est bona horum educatio, petenda esse jura patriæ potestatis, ceu media ad hunc finem ordinata. Ad hunc verò consequendum non necesse est, ut morte filii & supplicio capitali grassetur parens, cum abdicatio satis sit, si malitia correctionem non admittit, & patri non tolerandum ulterius creditur carcinoma, ob extremum nequitiae & impietatis gradum. Adamus certè, cujus exemplum producit idem *Salonius* (p), apud *Salmuclem de Lublino* (q), Cainum, qui supplicium mortis meruit, ceu homicida, non extremo supplicio affecit, quem ex divino mandato abdicasse videtur (r). Aliter tamen censendum, si filius vim & bellum societati patriæ inferendo cæde vult sævire; redit enim tali casu jus naturalis defensionis, quo licet vim vi repellere. *Naturaliter*, inquit *Grotius* (s), *omnes ad arcendam à se injuriam jus habent resistendi.* *Esset equidem adhuc de abusu & solutione patriæ potestatis agendum, sed hic subsistendum.*

(p) L. 6.
(q) *Sum. Cal.*
P. I. p. 282.
§ 12.
(r) *Gen. 4. 12.*

(s) *J. B. P. L.*
A. 9. 29.

F I N I S.

Österreichische Nationalbibliothek

+Z16588800X by Google

